

Dopady návštěvnosti na obec Žitková a na okolní krajinu

Veronika Krutilová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav environmentální bezpečnosti

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Krutilová**
Osobní číslo: **L18409**
Studijní program: **B3953 Bezpečnost společnosti**
Studijní obor: **Řízení environmentálních rizik**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Dopady návštěvnosti na obec Žitková a na okolní krajinu**

Zásady pro vypracování

1. Teoreticky vymezte dopady turistického ruchu na chráněná území a možnosti jejich regulace.
2. Zpracujte ucelený přehled faktorů vedoucí k nárůstu turismu ve vybrané oblasti.
3. Analyzujte stav dané lokality z pohledu místních obyvatel a návštěvníků a navrhněte možná zlepšení.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. FRIEDL, Karel. *Chráněná území v České republice*. Praha: Informatorium, 1991. ISBN 80-853-6813-7.
 2. JONGEPIEROVÁ, Ivana a BÁBKOVÁ HROCHOVÁ, Magda. *Louky Bílých Karpat: Grasslands of the White Carpathian Mountains*. Veselí nad Moravou: ZO ČSOP Bílé Karpaty, 2008. ISBN 978-80-903444-6-4.
 3. LÓŽEK, Vojen. *Zrcadlo minulosti: česká a slovenská krajina v kvartéru*. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-095-9.
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Matyáš Adam, Ph.D.**
Ústav environmentální bezpečnosti

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **14. května 2021**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

doc. Ing. Pavel Valášek, CSc. LL.M.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 6. 8. 2021

Jméno a příjmení studenta: Veronika Krutilová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Téma: Dopady návštěvnosti na obec Žitková a na okolní krajinu

Tato bakalářská práce se zaměřuje na oblast Žitkové v Bílých Karpatech. V práci je nejprve nastíněná problematika zvýšeného turismu. Proč se zrovna v této oblasti náhle zvýšil počet návštěvníků a jaký to mělo dopad na místní obyvatele a zdejší okolní krajinu. Cílem je zjistit pomocí rozhovorů, jak tuto situaci vnímají obyvatelé obce Žitková. Mimo to, pomocí dotazníkového šetření zjistit, jak vnímají návštěvníci naučnou stezku, která zde byla vytvořena za účelem regulace turismu, přičemž nás zajímá převážně to, zdali turisté tuto trasu vyhledávají, čtou-li informační tabule a jestli jim přinášejí to, co by si představovali.

Klíčová slova: Bílé Karpaty, biodiverzita, krajina, naučná stezka, obyvatelé, rezistence, turismus, Žitková

ABSTRACT

Title: Attendance impacts on the village Žitková and the surrounding landscape

This bachelor's thesis is focuses on the area of Žitková in the White Carpathians. The work first outlines the issue of increased tourism. Why the number of visitors in this area suddenly increased and what impact did it have on the locals and the surrounding landscape. The aim is to find out through interviews how the inhabitants of the village Žitková perceive this situation. Moreover, through a questionnaire survey to find out how visitors perceive the nature trail that was created here for regulation of tourism. We are mainly interested in whether tourists look for this route, if they read information boards and if the board brought them what they would imagine.

Keywords: White Carpathians, biodiversity, landscape, nature trail, inhabitants, resistance, tourism, Žitková

Zde bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Matyáši Adamovi Ph.D. za odborné vedení práce a cenné rady, které mi pomohly tuto práci zkompletovat. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým za podporu po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CESTOVNÍ RUCH	12
1.1 SOCIOEKONOMICKÉ DOPADY TURISMU	12
1.1.1 Sociální dopady	12
1.1.2 Ekonomické dopady	13
1.2 DOPADY TURISMU NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	13
1.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ NÁRŮST TURISMU	14
2 TRVALE UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH	16
2.1 UDRŽITELNOST CESTOVNÍHO RUCHU V CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH	16
2.2 NAUČNÉ STEZKY JAKO ZPŮSOB INTERPRETACE A PROSTŘEDEK REGULACE TURISMU	18
2.2.1 Interpretace destinace	18
2.2.2 Prostředek regulace turismu	19
3 BÍLÉ KARPATY	20
3.1 CHARAKTERISTIKA OBLASTI	20
3.2 PŘÍRODNÍ POMĚRY	21
3.2.1 Vodstvo	21
3.2.2 Půdy	21
3.2.3 Podnebí	22
3.2.4 Flóra	22
3.2.5 Fauna	23
3.2.6 Cenná území Bílých Karpat	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ	28
4.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE	28
4.2 POČÁTKY NÁRŮSTU TURISMU	28
4.3 REGULACE TURISMU	29
4.4 NAUČNÁ STEZKA MORAVSKÉ KOPANICE	29
5 METODIKA	31
5.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	31
5.1.1 Charakteristika respondentů	31
5.1.2 Vyhodnocení	32
5.2 ŘÍZENÝ ROZHOVOR	43
5.2.1 Charakteristika respondentů	43
5.2.2 Vyhodnocení	43
5.3 TERÉNNÍ PRŮZKUM	50

6 DISKUZE	52
ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	58
SEZNAM OBRÁZKŮ	59
SEZNAM PŘÍLOH.....	60

ÚVOD

Tato práce vznikla ve spolupráci se správou CHKO Bílé Karpaty, konkrétněji po domluvě s panem Ing. Radomírem Stašem, který navrhl právě oblast Žitkové. Oblast byla vybrána primárně kvůli naučné stezce Moravské Kopanice, kterou zde Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky vybuodovala, a nyní je důležité vědět, jestli splňuje svůj účel. Zdali napomáhá k regulaci turismu, jestli si jich návštěvníci vůbec všimnou a přináší-li jim dostatek informací, což je také cílem této bakalářské práce.

Téma jsem si vybrala, jelikož je mi oblast Bílých Karpat velice blízká a myslím si, že jde o území se stále velmi zachovalou přírodou a byla by opravdu škoda, kdyby se zničila následkem příliš velkého množství nedbalých turistů.

V práci je nejprve nastíněno, co to cestovní ruch je, jaké jsou socioekonomické dopady cestovního ruchu, déle dopady na životní prostředí. Vždy jsem se snažila poukázat jak negativní, tak i na pozitivní dopady. V této kapitole se dále věnuji ještě faktorům, které tento nárůst turismu ovlivňují.

Další kapitola je zaměřená na trvale udržitelný cestovní ruch, což je takový cestovní ruch, kterého bychom se měli snažit dosáhnout, jelikož se snaží, aby byl turismus v těchto oblastech výhodný pro všechny strany. Aby jednak nenarušoval chod přírody, ale i přesto nabídnul návštěvníkům pohledy na krásu těchto míst. V této kapitole se také podíváme právě na naučné stezky jako vhodný prostředek k regulaci turismu a jako způsob interpretace dané oblasti.

V poslední kapitole teoretické části se zaměříme na oblast Bílých Karpat, kde se výzkumná oblast nachází. Zde je nejprve obecná charakteristika tohoto území a následně rozepsané přírodní poměry, od vodstva, půd, podnebí této oblasti, přes velmi unikátní a důležitou flóru a faunu až po cenná území Bílých Karpat.

V praktické části nejprve definuji konkrétní oblast, kterou zkoumá tato bakalářská práce, proč se zde tolik zvýšil počet turistů, za jakým účelem zde jezdí a jak je na tomto území vysoký počet návštěvníků regulován. Následně je pomocí dotazníků pro turisty a díky rozhovorům s místními porovnáváno, do jaké míry zde dokážou fungovat, zdali turisté příliš nenarušují běžný život obyvatel obce Žitková a jestli právě vybudování naučných tras pomohlo v jejich regulaci.

V neposlední řadě jsem provedla také vlastní terénní průzkum, kde jsem si prošla celou naučnou trasu Moravské Kopanice a porovнала vlastní pozorování s výsledky z dotazníků a rozhovorů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CESTOVNÍ RUCH

Pojem cestovní ruch je velmi těžké definovat. Podle světové organizace cestovního ruchu (UNWTO) z roku 1991, která tento pojem definovala jako „činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa ležícího mimo její běžné prostředí, přičemž hlavní účel cesty je jiný než výkon placené činnosti v navštíveném místě“ (Hesková a kol. 2006, s. 11). Což znamená, že jde o cesty a výlety mimo okolí bydliště, mimo místa, kudy daná osoba chodí pravidelně, přičemž přechodnou dobou je myšleno na území České republiky půl roku a pobyt na místech mimo republiku do jednoho roku.

Obdobná definice stanovená dokumentem Mezinárodní doporučení pro statistiku turismu definuje turismus takto: „za cestovní ruch se považuje činnost osob cestujících do míst a pobývajících na místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší, než je stanovená, za jakýmkoliv hlavním účelem (obchod, trávení volného času nebo jiný osobní účel) jiným, než být zaměstnán rezidentním subjektem v návštěvním místě“ (Palatková a Zichová 2011, s. 12).

Cestovní ruch bývá často zaměňován s rekreací, přičemž pojmem rekreace je forma odpočinku či volnočasové aktivity, která je nutná pro psychický i fyzický odpočinek člověka. Z čehož vyplývá, že aktivity, které považujeme za rekreaci mohou být součástí turismu, ale nutně nemusejí, jelikož kvůli rekreaci není nutné nikam vycestovat. Můžeme zde zařadit aktivity jako je četba, hra na hudební nástroj či sport (Palatková a Zichová 2011).

1.1 Socioekonomické dopady turismu

Tato kapitola bude pojednává o pozitivních i negativních socioekonomických dopadech turismu.

1.1.1 Sociální dopady

S nárůstem turistů se postupně mění běžný život obyvatel a místních komunit. Můžeme zde zaznamenat například pojem etnocida, který uvádí Pásková (2009). Jde o „vyhlazování prvků typických pro místní etnikum“. S nárůstem turismu souvisí také zhoršení kvality životní úrovně. Dochází k takzvané marginalizaci, což je vytlačování místních obyvatel z jejich původních sídel, která často bývají v historických či jinak významných oblastech. To může vést i ke zvýšení patologických jevů na daném území. Nejčastěji ke zvýšení kriminality.

V místech takto narušených může docházet k „turistické iritaci“, což znamená, že místní komunity zaujímají negativní postoj ke všem návštěvníkům této oblasti. Postoj místních se mění v souvislosti na formě a míře kontaktu s turisty.

Často může docházet ke vzniku falešné kultury, tento jev vzniká nejčastěji s potřebou maximalizovat příjmy, kdy dochází k předstírané realitě folkloru a umělému vytvoření tradic, s čímž se může vytratit veškerá autenticita dané oblasti (Pásková, 2009).

1.1.2 Ekonomické dopady

Ekonomické dopady turismu bývají často pozitivní. Mezi pozitiva patří například finanční zisk pro danou lokalitu, ať už z nově vybudovaných hotelů, restaurací nebo jiných atrakcí, dále větší počet pracovních příležitostí, možnosti různých investic a také zkvalitnění či vybudování nové dopravní sítě. Ovšem tato pozitiva mohou být pouze zdánlivá. Příjmy většinou končí v rukou provozujících společností, nikoliv v dané destinaci, práce bývá velmi často špatně placená. Mimo to, zřídka kdy zde pracují obyvatelé dané lokality. Investice ve většině případech nevycházejí z potřeb místních. V tomto případě je potřeba zlepšit řízení cestovního ruchu, zapojit místní komunity do poskytování těchto služeb a dosadit je do vyšších pozic (Pásková, 2009).

Mezi další negativní vlivy může patřit také nárůst nákladů, ať už na samotném vybudování či provozu hotelů, restaurací, infrastruktury a dalších, tak podražení v daném místě, což vede často k nelibosti obyvatel dané lokality. V neposlední řadě také to, že často jde pouze o sezónní návštěvnost. Ať už zimní, vybudování ubytovacích a stravovacích zařízení v místě sjezdovek, tak letní, s možností různých volnočasových aktivit jako je turistika, cyklistika, či místa v blízkosti vodních ploch (Kotíková a Schwartzoffová, 2017).

1.2 Dopady turismu na životní prostředí

Životní prostředí není většinou tolik ovlivněno z krátkodobého hlediska, ale působí pomalu a intenzivně. Do jaké míry bude životní prostředí ovlivňováno záleží na mnoha faktorech. Mezi nejvýznamnější patří například množství turistů, navštěvujících danou oblast, za jakým účelem tuto oblast navštěvují, dále záleží také na typu ekosystému, který se zde nachází a v neposlední řadě je důležité chování osob, kteří dané místo navštěvují. Ať už jde o turisty, či místní obyvatele (Trávníček a Trojan, 2012).

Mezi nejčastější problémy patří odlesňování kvůli budování hotelů, restaurací či nové dopravní infrastruktury. Dochází k takzvanému turistickému znečištění. Například dochází

ke znečištění povrchových i podzemních vod. Často jde o oblasti, nacházející se u turistických či rekreačních středisek. Dále také dochází ke znečištění ovzduší. S cestovním ruchem je velmi často spojeno zvýšení emisí, ať už z dopravních prostředků, kdy se návštěvník musí dopravit do místa pobytu a zpět, tak i z výstavby a následného provozu turistických středisek (Trávníček a Trojan, 2012).

S těmito prostředky je spojen i nárůst hluku v dané lokalitě, která může vést ke stěhování či úhynu původních druhů živočichů či rostlin. Často dochází k úmyslnému i neúmyslnému zavlečení alochtonních druhů. Neúmyslně může člověk přenést drobné živočichy, mikroorganismy, zárodky, či semena na botách či oděvu. Invazní druhy mohou následně vytlačit či úplně vyhubit druhy původní a může dojít jeho přemnožení. Naopak může jít i o úmyslné zavlečení nepůvodních druhů, zejména za účelem zvýšení atraktivnosti v daném území. Problémem to bývá nejčastěji v národních parcích, či chráněných oblastech, kde se snaží chránit a uchovat původní ekosystém (Trávníček a Trojan, 2012).

Ovšem jsou zde i pozitivní dopady turismu na životní prostředí, a to právě vznikem národních parků, chráněných krajinných oblastí nebo také maloplošných chráněných území, kterých stále přibývá. Mimo to i ochrana kulturně – historických památek a s tím spojen vznik skanzenů, památkových zón a památkových rezervací. Jiná možnost ochrany památek může být zapsání do seznamu UNESCO (Trávníček a Trojan, 2012).

Aby se negativním vlivům zabránilo, je třeba pozměnit myšlení a chování jednotlivců. Toto lze provést patřičným vzděláním, pomocí etických kodexů či legislativně. Dále vývojem nových technologií, které podpoří omezování spotřeby paliv, která jsou potřeba k dopravě, výstavbě či vytápění (Trávníček a Trojan, 2012).

1.3 Faktory ovlivňující nárůst turismu

Podle Jarolímkové (2017) Mělo na růst turismu v určité destinaci má vliv mnoho faktorů. Mezi nejvýznamnější patří jedinečnost dané lokality. Oblast může být také pozitivně ovlivněna přidáním na seznam UNESCO či NKP nebo pokud se nachází v Chráněné krajinné oblasti či Národního parku.

Mimo jiné je důležitá také dopravní dostupnost, dá-li se zde dojed autem, nachází-li se v blízkém okolí autobusové nebo vlakové nádraží. Dále zde řadíme otevírací dobu, kapacitu objektu, cenu vstupného, případně jestli nabízí slevy či zvýhodněné ceny (Jarolímková, 2017).

Návštěvnost také může ovlivnit okolní prostředí, ovšem to může mít i negativní dopad. Okolní památky na místo buďto přilákají nebo ho přebijí, čímž může přijít o značnou část příjmů (Jarolímková, 2017).

Pro mnoho lidí může být při rozhodování, zda danou lokalitu navštíví také nabídka doplňkových služeb jako jsou například parkoviště, možnost odložení psa, úschovna zavazadel, či stojany na kola v případě, že se s nimi dovnitř nedostanou nebo je obtížné s nimi zde manipulovat (nevhodný terén, úzké chodby nebo zákaz vstupu se psem či kolem).

V neposlední řadě je důležitá také propagace, podpora návštěvnosti, pořádání speciálních akcí a nabídka ubytování v blízkosti dané lokality (Jarolímková, 2017).

2 TRVALE UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH

Hlavním předpokladem pro trvale udržitelný cestovní ruch je zachování obnovitelnosti a přírodních zdrojů. Podle výkladového slovníku cestovního ruchu (Pásková, Zelenka, 2002) jde o cestovní ruch, který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní ani sociální prostředí. Přesněji „cestovní ruch, kdy aktivity a služby poskytované návštěvníkům a vlastní aktivity návštěvníků ovlivňují přírodní a antropogenní životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek pouze v takové míře a kvalitě, která neobnovitelně negativně nemění globální ani lokální životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek a neomezuje tak možnost využití cestovním ruchem a další antropogenní využití destinace v budoucnosti stejně jako funkce biosféry“ (Zelenka a Pásková, 2012, str. 302).

Jednoduše řečeno trvale udržitelný cestovní ruch jednak podporuje uspokojování potřeb návštěvníků a zároveň se snaží co nejméně zasahovat, snaží se chránit a zvyšovat možnosti do budoucna. Měl by vést k uspokojení všech odvětví. Od ekonomického, přes sociální, estetický, až k zachování druhové rozmanitosti.

2.1 Udržitelnost cestovního ruchu v chráněných územích

Dopady turismu v chráněných územích jsou ze své podstaty vždy negativní. Vyplyvá to z toho, že když člověk vstoupí do parku, do oblasti nedotčené člověkem, změní zde přirozený chod, který zde byl v jeho nepřítomnosti (Eagles a McCool, 2002).

Potenciální přínosy udržitelného turismu v chráněných oblastech

Udržitelný cestovní ruch v chráněných oblastech přináší samozřejmě výhody i nevýhody. Při plánování je důležité maximalizovat výhody a minimalizovat náklady. Chráněná území jsou zakládána především za účelem zachování určitého typu biofyzikálního procesu nebo stavu, jako je populace volně žijících živočichů, přírodní krajina nebo kulturní dědictví. Turisté navštěvující danou oblast by zde měli jezdit, aby porozuměli a ocenily hodnoty, díky kterým bylo toto území zřízeno (Eagles, McCool a Haynes, 2002).

Udržitelný cestovní ruch se plánuje ve snaze posílit ekonomické příležitosti, chráněné a přírodní a kulturní dědictví a zlepšovat kvalitu života všech zúčastněných.

Zaměříme-li se na posílení ekonomických příležitostí, tak jsou zde největší benefity zvýšení zaměstnanosti místních, zvýšený příjem, stimul pro vznik nových podniků a diverzifikaci

příjmů pro místní ekonomiku, dále podporuje místní výrobu a získává nové devize. Mimo jiné také zlepšuje životní úroveň místních, umožňuje zaměstnancům osvojit si nové dovednosti a zvyšuje to financování chráněných oblastí a místních komunit (Eagles, McCool a Haynes, 2002).

Z pohledu ochrany přírody a kulturního dědictví jsou zde následné benefity: chrání ekologické procesy a povodí, zachovává biodiverzitu, chrání a oceňuje zdroje kulturního dědictví, předává hodnoty ochrany prostřednictvím vzdělání a interpretace. S tím je také spojené to, že to pomáhá komunikovat a interpretovat hodnoty přírodního a kulturního dědictví návštěvníkům a obyvatelům navštívených oblastí, čímž se buduje nová generace zodpovědných návštěvníků. V neposlední řadě také pomáhá zlepšovat místní zařízení, dopravu, komunikaci a tím se rozvíjí mechanismus samofinancování provozu chráněných území (Eagles, McCool a Haynes, 2002).

Jako poslední bych zde chtěla zmínit také benefity, které souvisí se zlepšením kvality života v těchto oblastech. Udržitelný turismus podporuje estetické, duchovní a jiné hodnoty spojené s danou oblastí, podporuje environmentální vzdělání pro návštěvníky a místní obyvatele. Vytváří se atraktivnější prostředí pro obyvatele i návštěvníky, což může podporovat i další nové činnosti od rybolovu po služby založené na produktech průmyslového odvětví. S tím souvisí rozvoj kultury, řemesel a umění, zvýšení životní úrovně místních a také to podporuje obyvatele dané destinace, aby si více vážili své místní kultury a prostředí, ve kterém žijí (Eagles, McCool a Haynes, 2002).

Ekoturismus

V dnešní době je čím dál populárnější takzvaný ekoturismus. Ekoturisté chtějí poznávat divokou přírodu v přirozeném prostředí. Ekoturismus má obrovský potenciál. Chráněná území poskytují nádherné scenérie, divokou přírodu s jezery, řekami, lesy a plážemi. Mezi výhody ekoturismu patří převážně schopnost vzdělávat návštěvníky a podporovat přírodní oblasti a zdroje prostřednictvím generovaných příjmů (Eagles a McCool, 2002).

2.2 Naučné stezky jako způsob interpretace a prostředek regulace turismu

Naučné stezky jsou nedílnou součástí turismu. Můžeme na ně narazit téměř na každém turisticky významném místě. Jsou jedním z nejlepších prostředků, jak regulovat proud turistů a zabránit jim ve zničení významných přírodních či kulturních prvků dané oblasti a také slouží jako prostředek, kterým informují veřejnost o všech zajímavostech dané oblasti.

2.2.1 Interpretace destinace

Naučné stezky mají za úkol ukázat a seznámit návštěvníka dané oblasti s okolním kulturním, historickým či přírodním dědictvím, přičemž jde tedy o interpretaci tohoto dědictví. Jedná se především o vytvoření intelektuálního a emočního spojení mezi návštěvníkem a danou lokalitou (Janek, 2019).

Nejdůležitější, před začátkem tvorby je uvědomit si, pro koho je daná naučná stezka určena. Dále také to, co by měla sdělovat, jakým způsobem a v neposlední řadě také to, jaké máme prostředky na samotné vybudování a následnou údržbu.

Po zodpovězení těchto otázek je možné vybrat konkrétní typ interpretace, konkrétněji jejich kombinaci. Bavíme-li se o informačních tabulích je možné je kombinovat například s letáčky, tištěnými mapkami, webovými stránkami, v dnešní době čím dál populárnějšími interaktivními prvky, případně s průvodcovskou službou (Medek et al., 2016).

Jedním z nejčastějších prostředků interpretace jsou právě informační panely. Ty mají spoustu výhod, ale samozřejmě se zde najdou i nevýhody oproti jiným interpretačním prostředkům. Mezi výhody můžeme řadit například, že je poměrně jednoduché je navrhnout a vyrobit, vzhledem k tomu, že je na trhu široký výběr dodavatelů, dále zde radíme nízké provozní náklady a oproti jiným prostředkům jsou i poměrně odolné. Často jsou prostorově nenáročné a dají se umístit právě v místě objektu interpretace. V neposlední řadě jsou k dispozici nepřetržitě. Mezi hlavní nevýhody radíme například to, že se na jeden panel neveze příliš mnoho informací, pouze do 200 slov. Vzhledem k tomu, že je nutné dbát na to, aby text bylo možné přečíst bez větších potíží, další nevýhoda je také to, že se většinou zapojuje malé množství návštěvníků, vzhledem k tomu, že jde o pasivní interakci. Samozřejmě podléhají také času, tudíž často dochází k poškození vnějšími vlivy, ale také se zde často dochází k vandalství a úmyslnému ničení těchto panelů. Vzhledem k tomu, že jsou

tyto panely již na tolik běžné a bývají spojovány s interpretací, tak to jednak může vést k jejich vyhledávání, nebo naopak ignorování turisty (Medek et al., 2016).

2.2.2 Prostředek regulace turismu

Mimo to, že naučná stezka slouží jako prostředek interpretace destinace, velmi důležité je i to, že slouží jako prostředek regulace turismu.

Je několik možností, jak vytvořit vhodnou naučnou stezku. Buďto se vytvoří zcela nová naučná trasa, což je velmi obtížné, jelikož se musí počítat s terénem a překážkami v místě budované trasy nebo lepší možností je, využít již vytvořenou turistickou trasu. Nedílnou součástí každé stezky by mělo být dostatečné značení, aby návštěvníci, byť nedopatřením nescházeli z dané trasy. Pokud se na trase značení nenachází, je třeba ji označit předem zvolenou značkou, která bude návštěvníky provázet po celé délce stezky. Důležité je, aby byly značky dobře viditelné a je třeba je pravidelně kontrolovat, jelikož často podléhají vnějším vlivům (Valíková, 2020).

Následně je třeba zajistit vhodnou propagaci této trasy, aby se dostala do povědomí návštěvníků a došlo k plánovanému záměru, a to regulaci turistů. O propagaci naučné trasy se stará provozovatel. Je třeba zajistit propagační materiály, umístit ji na své webové stránky a samozřejmě na sociální síť v neposlední řadě je i možnost vytisknout letáčky a umístit je do informačních center, do škol, center volného času a podobně.

Vzhledem k tomu, že je v České republice velká spousta provozovatelů naučných stezek, není žádná centrální evidence, což může vést k horší propagaci (Valíková, 2020).

3 BÍLÉ KARPATY

Tato kapitola se zabývá charakteristikou této oblasti a přírodními poměry.

3.1 Charakteristika oblasti

Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty byla vyhlášena 3. 11. 1980 ministerstvem kultury. Řídícím orgánem je Správa CHKO se sídlem v Luhačovicích. Rozloha této oblasti je 715km². Bílé Karpaty se nachází podél moravsko-slovenské hranice. Leží na územích Zlínského a Jihomoravského kraje a na území Slovenska. Bílé Karpaty jsou známy především velkou rozmanitostí květeny. Nejnižším bodem CHKO je okraj řeky Moravy u obce Sudoměře, je to 166 m n.m. a nejvyšším je vrchol hory Velká Javořina měřící 970 m n.m. (Piro a Wolfová, 2008).

Přestože byly Bílé Karpaty mnohokrát zasaženy činností člověka, tak jsou stále z velké části zachovalé a v souladu s přírodou, z toho důvodu byly v roce 1996 organizací UNESCO zařazeny mezi evropské biosférické rezervace, jejíž hlavním cílem je utvářet vyvážený vztah mezi člověkem a přírodou a rovněž rozumného využívání přírodních zdrojů (Chráněná krajinná oblast a biosférická rezervace Bílé Karpaty, 2021).

O tom, jak významné toto území je dokazuje také udělení Evropského diplomu, které Bílé Karpaty získaly v roce 2000 a v roce 2005 jí byl potvrzen. Jde o vyznamenání, udělováno Radou Evropy. Území, která tento diplom získají musí splňovat přísná pravidla jak na přírodní hodnoty, tak na zabezpečení ochrany přírody a v neposlední řadě na vhodném přístupu k obhospodařování.

Karpatská úmluva

Neboli Rámcová úmluva o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat je dohoda, kterou v Kyjevě v roce 2003 podepsalo 7 evropských států, jimiž Karpaty procházejí a to ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Ukrajina, Rumunsko a Srbsko. Jde o spolupráci těchto států na podporu kvality života jak z hlediska ekonomiky, komunity, tak kulturního dědictví. Umožňuje důslednější a efektivnější přístup k ochraně. Zaměřuje se na mnohá témata od územního plánování, přes udržitelný rozvoj až už jde o hospodaření s vodou, lesní hospodaření, či cestovní ruch. Patří sem ovšem také vzdělávání veřejnosti (Karpatská úmluva, © 2008–2020).

3.2 Přírodní poměry

Tato podkapitola se bude zabývat přírodními poměry Bílých Karpat, jako je vodstvo, půda, podnebí, flóra, fauna a cenné území.

3.2.1 Vodstvo

Bílými Karpaty prochází povodí Dunaje, které je však odváděno na západ přítoky Moravy a na východní straně svahů stéká voda do Váhu. Nejdelším tokem je Vlára. Můžeme se zde setkat také se zvláštním případem, kdy jde o tak zvané říční pirátství, a to u řeky Vlára, která zpětnou erozí pronikla hlavním hřebenem a voda zde vtéká z původního povodí Moravy do Váhu (Hydrologie, © 2021).

V této oblasti se nachází pouze malé množství podzemní vody, a to převážně v místech s pískovcovými či fluviálními sedimenty.

Velmi významné pro tuto oblast jsou ovšem minerální vody. Nejvýznamnější zdroje se nachází v Luhačovicích, ovšem můžeme je nalézt také například v Petrově, Korytné, Březové či Nezdenicích. Nachází se zde zřídla alkalické kyselky a prameny sirovodíkové vody. Za tyto jevy může třetihorní vulkanická činnost.

Jedinečným jevem jsou také karpatská pěnovcová prameniště, a s nimi spojené mokřady a slatiniště (Hydrologie, © 2021).

3.2.2 Půdy

Nejčastějším typem půd v Bílých Karpatech jsou hnědozemě. Zde vidíme rozdíl mezi jihozápadní částí a severovýchodní, kdy v jihozápadní části jsou charakteristické hnědozemě na vápenitém podloží, a naopak v severovýchodní se hnědozem nachází převážně na kyselých substrátech. Na okraji jihovýchodní části se můžeme setkat i půdním typem černozemě (Jongepierová, 2008).

V oblasti Bílých Karpat se nachází převážně flyšová ložiska, která jsou zde již z období starších třetihor. Střídají se zde vrstvy jílovců a pískovce. Mezi kvartérními ložisky jsou to na velkých plochách převážně spraše a prachovité hlíny. V blízkosti řek v oblasti flyšových vrstev vznikají vápenaté tufy. Velkou část na jihozápadu pokrývají glejové půdy a černozem. Jsou to těžké půdy, v létě vysychají a tvoří trhliny.

„Půdy jsou hluboké, převážně v různé míře jílové, což umožnilo jejich využití lukařením, pastvou i orbou až do nejvyšších poloh, takže se na řadě míst vytvořily velké luční plochy“, přičemž víme, že dříve zde byly převážně lesy až do nejnižších poloh (Ložek, 2007, str. 182).

3.2.3 Podnebí

Největší část Bílých Karpat se nachází v mírně teplé oblasti. Ovšem v celých Bílých Karpatech se setkáme se všemi třemi typy klimatických oblasti a to teplá, mírně teplá a chladná, přičemž chladná je především na severovýchodě CHKO Bílých Karpat, a to ve výškách nad 800 m, a naopak teplá na jihozápadě v nejnižších polohách (Jongepierová, 2008).

Na jaře se zde můžeme v okolí Bojkovic setkat se silným, suchým, teplým větrem, který z východu vane přes kopce Bílých Karpat, což způsobuje velmi eolitickou erozi, která se může projevit i jako větrné prашné bouře (Klima, © 2018).

3.2.4 Flóra

U CHKO Bílé Karpaty je zajímavé, že jde o šetrně krajinářsky obhospodařovanou přírodu, přičemž člověk zde hospodaří stovky let, aniž by výrazně narušil chod krajiny. Pro nenarušení přírody je zde důležitá pastva hospodářských zvířat a mozaiková seč.

Co se vegetace týče jsou Bílé Karpat rozděleny na 2 části, konkrétněji na 2 fytogeografické celky, a to na stepní a lesní (Flóra, © 2021).

Stepní krajina zahrnuje především zemědělskou půdy, ale také pro Bílé Karpaty tolik významné louky. Pro tuto oblast jsou velmi významné druhově bohaté teplomilné trávníky. Právě zde se nachází typické květnaté orchidejové louky, které jsou druhově nejbohatší ve střední Evropě (Botanika, 2021).

Celkově je zde okolo 1500 druhů rostlin. 103 druhů cévnatých rostlin je chráněných, přičemž z toho je 27 kriticky ohrožených, 37 silně ohrožených a 39 ohrožených druhů (Mičková, 2009).

„Charakteristickou součástí luk a pastvin jsou velmi často také pramenné výchozy a luční mokřady.“ (Flóra, © 2021).

Mezi významné rostliny z karpatských luk, které zde mají jedinečný nebo nejbohatší výskyt jsou například plevnatec kalichový (*Danthonia alpina*), srpice karbincolistá (*Serratula*

lycopifolia), kýchavice černá (*Veratrum nigrum*) a spousta dalších. V krajní oblasti mezi obcemi Liptov, Blatnička a Nivnice se kdysi typicky nacházela také typická stepní společenstva s kavylem tenkolistým (*Stipa tirsia Steven*), hlaváčkem jarním (*Adonis vernalis*) a hadincem červeným (*Echium maculatum*). Tyto druhy se zde již bohužel nenachází, kvůli intenzivní zemědělské velkovýrobě (Friedl, 1991).

Co se týče lesní části Bílých Karpat, tak lesy tvoří okolo 45 % celého území a z toho necelých 55 % jsou lesy listnaté. Nejčastěji se zde můžeme setkat s teplomilnými doubravami a také zde typické karpatské a panonské dubohabřiny. Nejdůležitější pro tuto oblast jsou buky, ovšem nachází se zde i spousta nepůvodních druhů jako jsou modřiny, smrky nebo borovice (Botanika, 2021).

3.2.5 Fauna

Současně s bohatou flórou jsou i živočišné druhy v Bílých Karpatech velmi rozmanité a nachází se zde spousta jedinečných druhů. Vzhledem k tomu, že zde výzkumy zaměřené na faunu začaly teprve v devadesátých letech, rokem 1997 není ještě mnoho opravdu rozsáhlých výzkumů. Ovšem každým rokem se poznávají a zkoumají nové a nové druhy. Mezi ty zatím nejlépe poznané zde řadíme různé druhy motýlů, plazů, obojživelníků a v neposlední řadě ptáci. Jsou zde ale také i druhy, které zatím nebyly zkoumány vůbec, jako například živočichové ze skupiny stonožek, roztočů či blanokřídlého a dvoukřídlého hmyzu (Fauna, © 2021).

Nicméně dle předpokladů se v CHKO Bílé Karpaty nachází nejméně 20 tisíc druhů živočichů a z toho alespoň 16 tisíc druhů hmyzu. Především bohaté louky poskytují útočiště desítkám vzácných a ohrožených druhů hmyzu. Mezi ně patří například sklípánek černý (*Atypus piceus*) či krasec uherský (*Anthaxia hungarica*). Mimo hmyz jsou tyto louky příhodné i pro mnohé druhy motýlů (Fauna, © 2021).

Mezi ptáky zde žijí poměrně hojně koroptve polní (*Predix predix*) a křepelky polní (*Coturnix coturnix*). Z pěvců se zde můžeme často vidět žluvu hajní (*Oriolus oriolus*) a sedmihláska hajního (*Hippolais icterina*). Z dravců zde hojně žije včelojed lesní (*Pernis apivorus*).

Důležitým biotopem pro mnohé bezobratlé, ale i obratlovce jsou karpatské pastviny, mokřady či prameniště, kde můžeme vzácně vidět i zmiji obecnou (*Vipera berus*) nebo ropuchu zelenou (*Bufo viridis*).

V severovýchodní části se můžeme vzácně setkat také s kočkou divokou (*Felis silvestris*), rysem ostrovidem (*Lynx lynx*) a zcela výjimečně i s medvědem hnědým (*Ursus arctos*) (Fauna, © 2021).

3.2.6 Cenná území Bílých Karpat

Na území Bílých Karpat se nachází mnoho maloplošných zvláště chráněných oblastí.

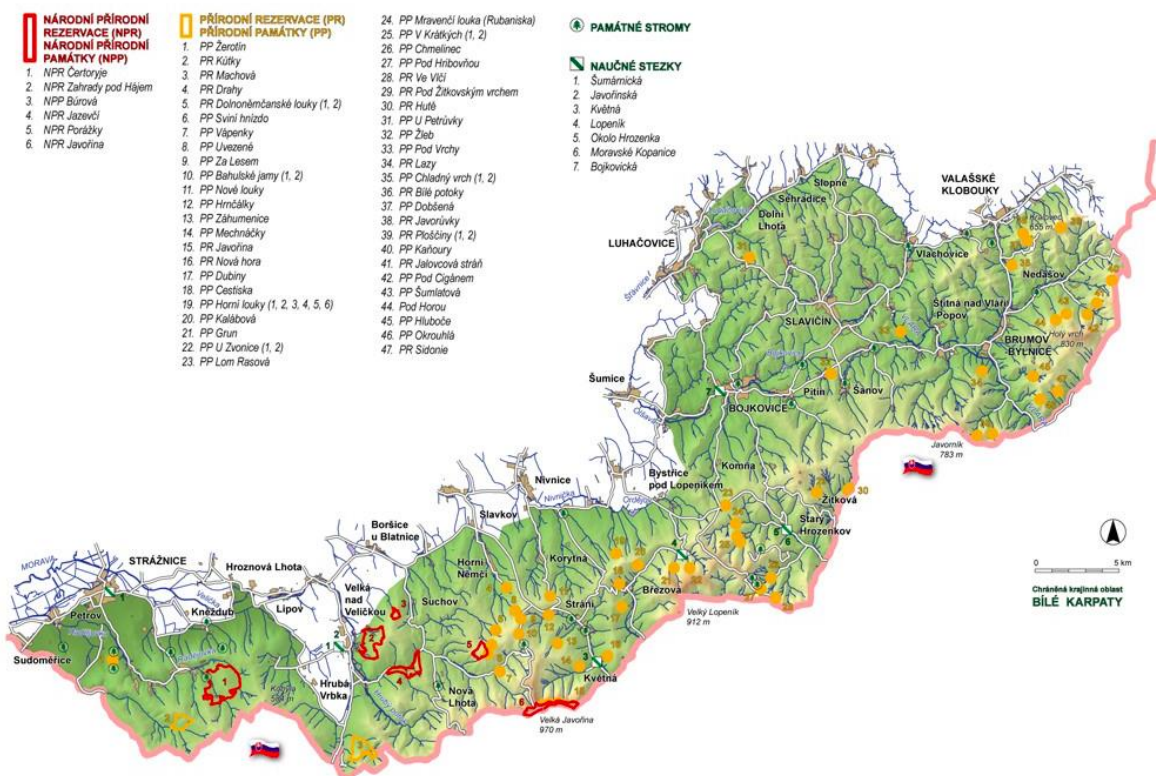
Mezi ně patří Národní přírodní rezervace, konkrétně v této CHKO můžeme najít 5 NPR. Zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, definuje národní přírodní rezervaci jako „menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku.“ Tento zákon zakazuje scházet ze značených tras, odnášet či poškozovat zdejší flóru a faunu (Zajímavosti Bílých Karpat, 2010).

Výjimku může udělit výhradně vláda, a to na doporučení ministra životního prostředí.

Dále se zde nachází 15 přírodních rezervací. PR bývá definována podobně jako NPR, ovšem její význam bývá spíše regionální.

V Bílých Karpatech můžeme nalézt také jednu národní přírodní památku, a to NPP Búrová. Jde o „přírodní útvar menší rozlohy zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formuloval svou činností člověk.“ (zákon 144/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). Tento zákon zakazuje památku, jakkoliv poškozovat, ovšem u konkrétních lokalit mohou být stanoveny přísnější podmínky (Zajímavosti Bílých Karpat, 2010).

V neposlední řadě se zde nachází také 30 přírodních památek. Ty můžeme definovat opět jako národní přírodní památky, ovšem regionálního významu.

Obrázek 1 - Národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky CHKO Bílé Karpaty (Maloplošná zvláště chráněná území, 2021).

NPR Čertoryje

Národní přírodní rezervace Čertoryje leží na území 325,6 ha. Je významná především jejím zachovalým komplexem květnatých luk. Je velmi ceněná především z krajinářského hlediska, vzhledem k tomu, jaké množství se zde vyskytuje chráněných rostlin i živočichů. Jen v této NPR můžeme najít 20 druhů orchidejí (Národní přírodní rezervace Čertoryje, 2021).

NPR Zahrady pod Hájem

Národní přírodní rezervace Zahrady pod Hájem se rozléhají na 162,3 ha. Jde o rozsáhlý mozaikovitý komplex květnatých luk na slídeových půdách, suchých trávníků, sadů, remízků a polí. Nachází se zde opět velké množství ohrožených teplomilných druhů rostlin i živočichů (Národní přírodní rezervace Zahrady pod Hájem, 2021).

NPR Javořina

Národní přírodní rezervace Javořina o velikosti 165,9 ha se nachází pod vrcholem Velké Javořiny. Významné jsou zde především horské bučiny a suťové lesy. Na severním svahu jde o lesní porosty pralesovitého typu. Chráněná je také díky výskytu původních porostů javoru klenu, buku lesního či jasanu ztepilého (Národní přírodní rezervace Javořina, 2021).

NPR Porážky

Národní přírodní rezervace Porážky se rozkládá na území o velikosti pouze 49,8 ha. Jde opět o komplex květnatých luk se solitérními stromy. Nachází se zde také jedna rostlina, kterou můžeme nalézt pouze zde v NPR Porážky. Jde o všivce statného (*Pedicularis exaltata*). Díky této rostlině je třeba dané území sekat ručně, aby nedocházelo k sesuvům půdy (Národní přírodní rezervace Porážky, 2021).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

Název bakalářky je „Dopady návštěvnosti na obec Žitková a na okolní krajinu“, tudíž v této kapitole bych se chtěla zaměřit na to, jaké území je tím myšleno.

Jedná se o území Moravských Kopanic, především obce Žitková a Starý Hrozenkov, kterými prochází naučná stezka, nicméně zde patří také obce Vápenice a Vyškovec. Téměř vždy se ke Kopanicím přiřazuje i Lopeník, ovšem ten se nachází již ve větší vzdálenosti než ostatní.

4.1 Základní informace

V této kapitole bych se ráda zaměřila primárně na obec Žitkovou. Tato obec se nachází v Moravských Kopanicích, žije zde okolo pouhých 176 obyvatel a rozléhá se na 6,8 km². Obec vznikla na přelomu 17. a 18. století. Jelikož byla tato oblast izolovaná od okolních měst, docházelo k tvorbě specifické etnografické oblasti, proto je tato oblast i v dnešní době stále poměrně dost tradiční. Právě kvůli izolaci a nedostatku lékařské péče můžeme dnes znát právě pojem „Žitkovské bohyně“, ke kterým se lidé chodili léčit s nejrůznějšími nemocemi. Až v roce 1948 zde byla zavedena elektřina a o 2 roky později zde začaly jezdit první autobusy (Informace o obci, © 2015).

Dnes je obec oblíbenou turistickou destinací, do které jezdí návštěvníci hledat klid spojený s přírodou a mystiku, která je s místem spjatá.

4.2 Počátky nárůstu turismu

Největší nárůst turismu obec Žitková zaznamenala v roce 2012 po napsání románu Žitkovské bohyně od autorky Kateřiny Tučkové. Ta pojednává o životě a výskytu Žitkovských bohyní v této oblasti. Kniha se stala velice oblíbenou a začali zde jezdit turisté z celé republiky. Sklidila ovšem velkou kritiku u místních obyvatel, nejen pro to, že díky této knize zde začaly jezdit zájezdy turistů a byl zde vybudován hotel, rovněž se jim nelíbí, že je spousta informací zcela smyšleno, ale i přes to autorka použila reálná jména žen, které zde žily.

Nicméně v posledních letech zde ale jezdí ale i lidé, kteří nemají ponětí o životě Žitkovských bohyní, ale začínají objevovat kouzlo Bílých Karpat jako takových a jezdí zde za člověkem téměř nedotčenou přírodou.

4.3 Regulace turismu

Pro regulaci turismu bylo na území Moravských Kopaníc vybudováno několik turistických tras. Pro nás nejpodstatnější v této práci naučná stezka Moravské kopanice, dále naučná stezka Okolo Hrozenka a nově se zde objevuje také Cyrilometodějská stezka. Jde o mezinárodní projekt Evropské kulturní stezky Cyrila a Metoděje (EKSCM). Tento projekt vznikl v roce 2013, kdy se slavilo 1150 výročí od jejich příchodu na Velkou Moravu.

Naučnou stezku Okolo Hrozenka řadíme mezi středně těžké naučné trasy. Trasu dlouhou 18 km jde rozdělit na 2 okruhy. Kratší „severní“ okruh a delší „jižní“. Naučná stezka začíná ve Starém Hrozenkově, zde je možné se vydat nahoru směr Žitková a zpět do Hrozenkova, což je kratší okruh, který se napojuje ve Starém Hrozenkově dále na dlouhý, kdy stačí pokračovat dále přes Vyškovec do Vápenic a zpět do Hrozenkova.

4.4 Naučná stezka Moravské Kopanice

Naučná stezka Moravské kopanice je naučná stezka, která byla vytvořena Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. Vede obcemi Starý Hrozenkov a Žitkovou. Tato trasa nás provádí kouzelnou krajinou Moravských Kopaníc. Každá tabule seznamuje návštěvníka s historickými i přírodními zajímavostmi. Trasa má 14 zastávek, 9 základních a 2 odbočky, jedna vede na Lokov a druhá k přírodní rezervaci Hutě. Základní trasa má 11,6 km. Jde-li ji návštěvník i s odbočkami, vyjde celá trasa asi na 23,1 km. K této trase musíme samozřejmě započítat i cestu zpět, pokud návštěvník přijel do Starého Hrozenkova autem a nechal ho na parkovišti. Varianta vrátit se zpět do Hrozenkova autobusem nepřipadá příliš v úvahu, jelikož zde jezdí autobusy pouze 4x denně, z toho poslední už v 15:08, kromě víkendů, to jede poslední 17:34.

Trasa začíná u autobusové zastávky ve Starém Hrozenkově, kde se nachází první informační tabule „1 – Starý Hrozenkov“, kde jsou informace o historii obce a něco málo o Kopaničářských slavnostech. Dále stezka pokračuje do kopce směr Žitková. Po cestě je možné potkat další 2 informační tabule. Jednu u hrozenkovského lomu „2 – Hrozenkovský lom“, kde se je možné se dočíst o geologii a rostlinách rostoucích v oblastech lomů Bílých Karpat. Druhou těsně před obcí Žitková „3 – pestrost krajiny“, která pojednává o vlivu člověka na přírodu. V obci Žitková se nachází přímo naproti informačního centra další naučná tabule „4 - Žitková“. Zde je možné se vydat buďto na první odbočku k tabuli „4 a – Hrozenka Chabová“, o místních lidových písních, kde si návštěvník může vychutnat

i kouzelný pohled na Kopanice. Tato odbočka pokračuje ještě k jednomu panelu a to „4 b – lesní hospodářství“. Celková délka odbočky je 4,7 km, tam i zpět.

Po absolvování odbočky, případně rozhodne-li se ji návštěvník vynechat, trasa pokračuje dolů do přírodní rezervace Pod Žítkovským vrchem, kde najdeme i stejnojmennou 5. tabuli, která pojednává o přírodním bohatství této rezervace. Dále „6 – Acidofilní bučiny“, o životě vodních živočichů a invazních druzích. Poté následují „7 – Pitínské paseky“, kde se nachází kaple Panny Marie Kopanické. Zde se můžeme setkat s další, a to poslední křižovatkou, kdy jde buďto pokračovat po naučné stezce nebo odbočit na trasu „7 a – Houby a lišejníky“ a dále až do přírodní rezervace Hutě „7 b – přírodní rezervace Hutě“, což je nejcennější rezervace na trase a vyskytují se zde vzácné druhy.

Poslední 2 informační tabule „8 – První škola na Kopanicích“, zde můžeme vidět a něco si přečíst o první škole v této oblasti. Trasa končí informační tabulí „9 – Architektura na Žítkové“, kde můžeme vidět tradiční kopaničářské obydlí. Fotky naučných tabulí jsou přiloženy v příloze.

5 METODIKA

V praktické části jsou využity dvě metody empirického výzkumu, a to dotazníkové šetření a následný řízený rozhovor. K tomu byl proveden ještě vlastní terénní průzkum. Byly vybrány právě tyto metody, jelikož jsou podstatné jak názory místních obyvatel, tak návštěvníků dané oblasti.

5.1 Dotazníkové šetření

Tento dotazník se skládá ze 2 stran. Na první straně se nachází 18. otázek, které jsou zaměřené přímo na dotazy okolo Žitkové a naučné stezky, přičemž 3 z nich jsou otázky s otevřenou odpovědí. Na druhé straně je pouze 5 otázek týkající se samotného respondenta.

Dotazník vyplnilo celkově 100 návštěvníků. Větší část dotazníků, konkrétněji 68 % vyplnilo dotazník online, přes facebookovou stránku Čarovné Kopanice. Jelikož tuto stránku sledují lidé, kteří navštěvují Moravské Kopanice, kde se Žitková nachází, tak jsem požádala všechny, kteří tuto oblast navštívili a zdůraznila jsem také, že se jedná právě o naučnou stezku Moravské Kopanice, zdali by mohli odpovědět na můj dotazník. Zbýlých 32 % respondentů jsou návštěvníci, kterým jsem dotazník předala přímo na místě v Žitkové.

Vzhledem k vládním opatřením a momentální situaci jsem musela přistoupit právě na online formu dotazníků, proto je tak velká část právě online.

5.1.1 Charakteristika respondentů

Ačkoliv je dotazník zcela anonymní, část otázek se zaměřuje na charakteristiku respondentů, abychom si dokázali představit jaký byl poměr mezi muži a ženami, průměrný věk respondentů, z kterého kraje zde návštěvníci nejvíce jezdí a také, mimo jiné, jaké je jejich průměrné vzdělání.

První otázka zaměřená na charakteristiku respondentů zněla, zda je návštěvník muž či žena, přičemž zde bylo 64 % respondentů ženského pohlaví a zbylých 36 % mužského pohlaví.

Dále otázka na průměrný věk návštěvníků, kde se nabízely odpovědi ve škále: méně než 15, 15-30, 31-45, 46-59 a poslední 60 a více. Nejvíce návštěvníků se řadilo do kategorie 46-59 let, šlo o 30 % respondentů. Dále 28 % se řadilo do kategorie 31-45 let. Do kategorie 15-30 let celých 24 % a ostatních 18 % spadalo do kategorie nad 60 let. Pod 15 let zde nebyl žádný respondent.

Třetí otázka se zaměřuje na vzdělání návštěvníků této oblasti. Celých 40 % respondentů uvedlo, jako jejich nejvyšší vzdělání vysokou školu. Střední školu s maturitou uvedlo 31 %, 16 % střední odbornou školu, dále 9 % návštěvníků, kteří mají nejvyšší vzdělání vyšší odbornou školu a zbylé 4 % byli návštěvníci se základní školou.

U další otázky měli návštěvníci vybrat kraj jejich bydliště, přičemž jsem zde vypsala všech 14 krajů. Ovšem bylo mi vytknuto respondenty, že jsem opomenula návštěvníky ze Slovenska, vzhledem k tomu, jak je Žitková blízko Slovenských hranic, nemalé procento návštěvníků zde jezdí i právě odtud. Při bližším doptání se ukázalo, že asi 5 % návštěvníků nepatří do Zlínského kraje, ale jsou právě ze Slovenska, přičemž věřím, že nebýt pandemie, bylo by jich ještě o něco více. Nicméně 58 % návštěvníků bylo tedy ze Zlínského kraje, kde se také Žitková nachází, tudíž relativně z blízkého okolí. Dále 12 % z Jihomoravského kraje. Toto byly kraje s největším zastoupením návštěvníků. Po 4 % odpovědi byly kraje Vysočina, Olomoucký kraj, Středočeský a hlavní město Praha. 3 % kraj Liberecký a po 2 % kraj Jihočeský a Ústecký. Z kraje Plzeňského a Královéhradeckého pouze 1 %. Z ostatních krajů zde nebyl ani jeden respondent.

V poslední otázce nás zajímalo, jak často respondenti tohoto dotazníku vyráží na výlety po ČR. Největší procento a to 38 % z nich odpovědělo, že alespoň jednou do měsíce, 29 % respondentů vyráží na výlety každý nebo téměř každý víkend. 24 % návštěvníků jezdí na výlety alespoň jednou za půl roku a zbylých 9 % jezdí méně často než jednou za půl roku.

5.1.2 Vyhodnocení

1. Otázka – Jaký byl důvod Vaší návštěvy?

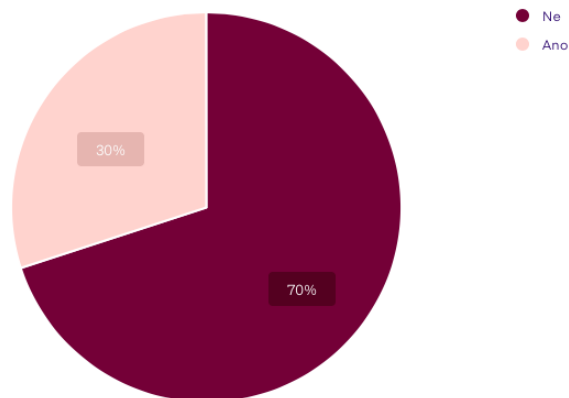
Dotazník začíná otevřenou otázkou a to, jaký byl účel návštěvy daného respondenta. Proč se vůbec na Žitkovou vydal. Jelikož byla tato otázka otevřená, není možné ji přesně vyhodnotit, vzhledem k tomu, že ne každý odpověděl, ovšem ze všech odpovědí, které zde byli vyplněny (68 odpovědí) víme, že přibližně 32 % navštívilo tuto oblast, jelikož ji má spojenou s rodinou. To znamená, že tu buďto vyrůstali nebo zde nějaký člen jejich rodiny žije.

Pouze asi 14 % z 68 respondentů se zde jeli podívat jen kvůli Žitkovským bohiním. A přes 48 % z nich udalo jako důvod návštěvy buďto turismus nebo to, že tuto oblast navštívili kvůli čisté a krásné přírodě.

2. Otázka – Navštívili jste tuto oblast poprvé?

Tato otázka se zaměřuje především na to, jestli se do této oblasti návštěvníci vrací, či nikoliv. Přičemž 70 % dotázaných odpovědělo, že ne, že tuto oblast navštívili již někdy před tím. Zbýlých 30 % uvedlo, že zde byli poprvé.

2. Navštívili/a jste tuto oblast poprvé?

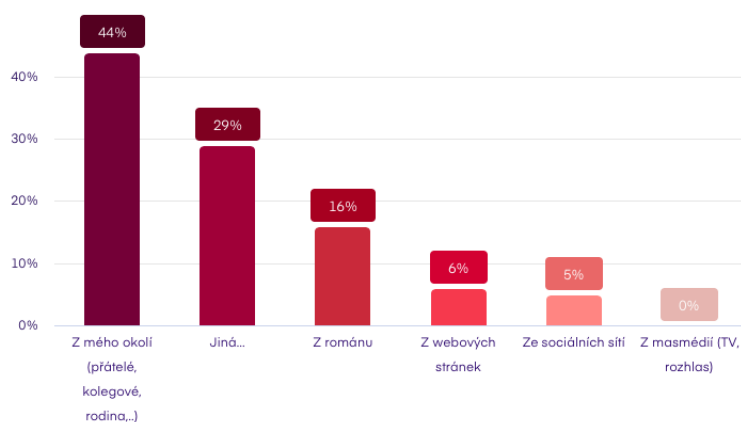

Obrázek 2 – Navštívili jste tuto oblast poprvé? (vlastní)

3. Otázka – Jak jste se o oblasti Žitková dozvěděl/a?

Tato otázka byla opět uzavřená a na výběr bylo 5 možností, přičemž zde byla možnost i jiné, jejich vlastní odpovědi. Většina dotázaných a to 50 % odpovědělo, že se o Žitkové dozvěděl o jejich okolí, od známých, kolegů v práci, či rodinných příslušníků. 20 % z nich se o Žitkovou začalo zajímat po přečtení románu Žitkovské bohyně. 14 % uvedlo, že se o této oblasti dozvěděli z webových stránek a zbylých 11 % ze sociálních sítí. Nikdo z nich nevedl poslední možnost, která byla masmédia, tudíž televize, rádio apod.

3. Jak jste se o oblasti Žitková dozvěděl/a?

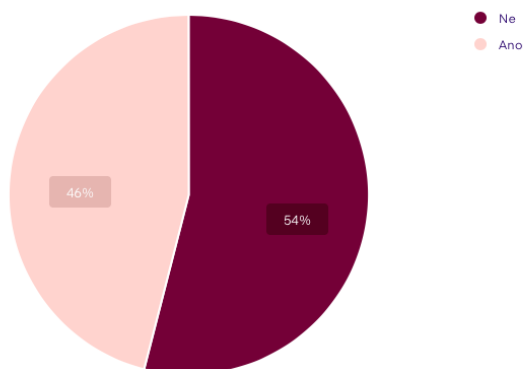

Obrázek 3 – Jak jste se o oblasti Žitková dozvěděl/a? (vlastní)

4. Otázka – Šli jste po naučné stezce?

Jelikož se tento dotazník má zaměřovat především na naučnou stezku, čtvrtá otázka se zabývá tím, jestli po ní návštěvníci vůbec chodí. Přičemž 46 % dotázaných odpovědělo že ano, a celých 54 % odpovědí bylo, že ne.

4. Šli jste po naučné stezce?

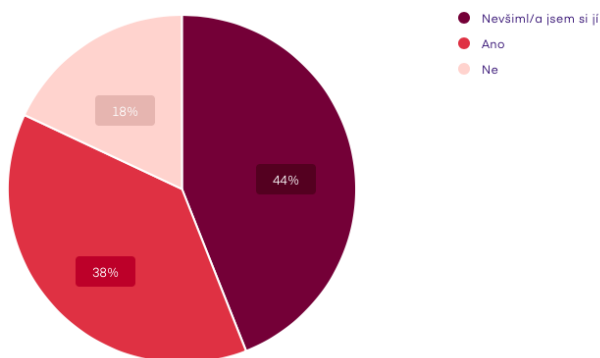

Obrázek 4 – Šli jste po naučné stezce? (vlastní)

5. Otázka – Je podle Vás naučná stezka dobře značená?

Vzhledem k tomu, kolik lidí nechodí po určené trase, v páté otázce nás zajímá, zdali může být příčinou značení trasy. Na otázku, jestli je stezka dobře značená odpovědělo pouze 38 % respondentů, že ano. 18 % si myslí, že trasa není dobře značená a celých 44 % si trasy ani nevšimlo.

5. Je podle Vás naučná stezka dobře značená?

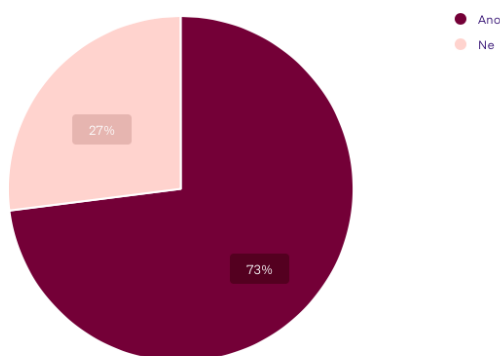

Obrázek 5 – Je podle Vás naučná stezka dobře značená? (vlastní)

6. Otázka – Všimli jste si naučných tabulí?

Zde je počet kladných odpovědí o něco lepší. Návštěvníků, kteří si všimli naučných tabulí bylo 73 %. Ovšem to neznamená, že daný respondent šel po naučné stezce, mohl narazit třeba na několik náhodných při návštěvě Žitkové.

6. Všimli/a jste si naučných tabulí?

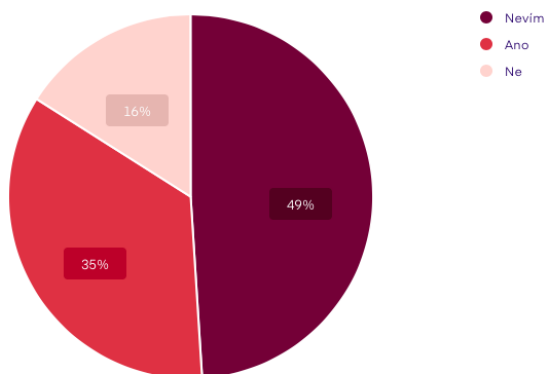

Obrázek 6 – Všimli jste si naučných tabulí? (vlastní)

7. Otázka – Je množství tabulí dostatečné?

Tato otázka se zaměřuje opět na lidi, kteří po naučné stezce šli, přičemž zde 49 % odpovědí byla neutrální, že nedokážou posoudit, zdali je dostatečné množství naučných tabulí. Dále 35 % si myslí, že počet tabulí je dostatečný a pouhých 16 %, že je jich nedostatek.

7. Je množství tabulí dostatečné?

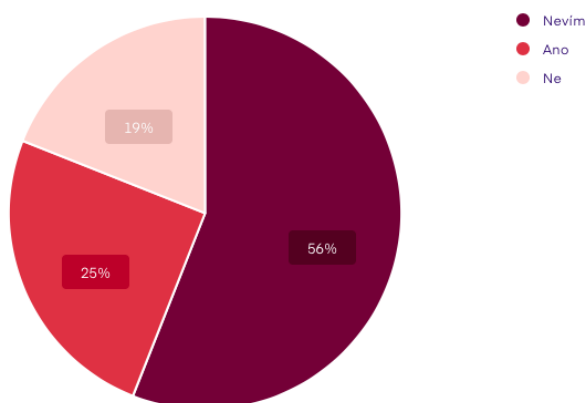

Obrázek 7 – Je množství tabulí dostatečné? (vlastní)

8. Otázka – Je podle Vás rozmístění tabulí ideální?

Otázka, která nás v této práci hodně zajímá, jelikož toto může být jedna z příčin, proč se turisté nedrží značené trasy a scházejí ze stezky, jelikož je trasa poněkud rozvětvená hlavně začíná Starém Hrozenkově a končí v PR Hutě, což je pěšky zpět do Hrozenkova asi 7 km. Vzhledem k tomu, že celá trasa měří 23,1km, může být pro obzvláště pěší turisty obtížné se vrátit do Hrozenkova, pokud zde například nechali auto. Nicméně na tuto otázku 25 % respondentů odpovědělo, že rozmístění je vyhovující, 16 % si myslí, že je vyhovující, ovšem celých 56 % buďto po trase nešlo nebo toto nedokáží posoudit.

8. Je podle Vás rozmístění naučných tabulí ideální?

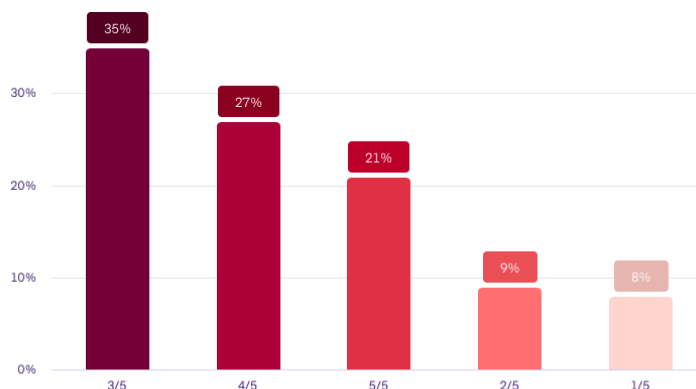

Obrázek 8 – Je podle Vás rozmístění tabulí ideální? (vlastní)

9. Otázka – Líbí se Vám zpracování naučných tabulí?

Tuto otázku bylo možné ohodnotit hvězdičkami a to od 1 do 5, přičemž největší procento dotázaných a to 35 % dalo 3 hvězdičky, 27 % 4 hvězdičky, 21 % jich dalo celých 5, 2 hvězdičky dalo pouze 9 % a 1 z 5 dalo zbylých 8 %.

9. Líbí se Vám zpracování naučných tabulí?

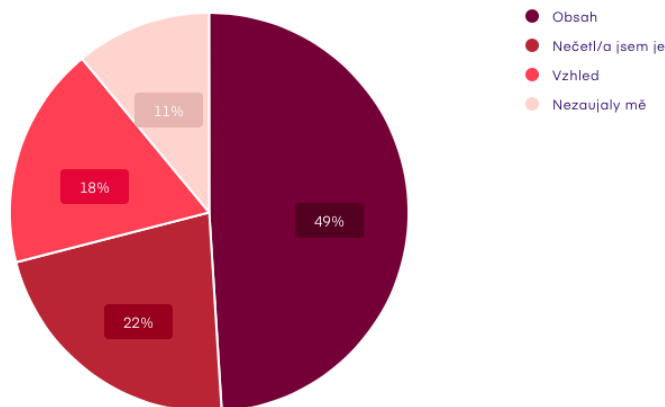

Obrázek 9 – Líbí se Vám zpracování naučných tabulí? (vlastní)

10. Otázka – Co Vás na naučných tabulích nejvíce zaujalo?

V této otázce se zaměřujeme na to, co nejvíce na naučných tabulích zaujme návštěvníka, přičemž 49 % respondentů vybralo odpověď „obsah“, 18 % nejvíce zaujal vzhled tabulí, 11 % návštěvníků tabule nezaujaly vůbec a 22 % je vůbec nečetly.

10. Co Vás na naučných tabulích nejvíce zaujalo?

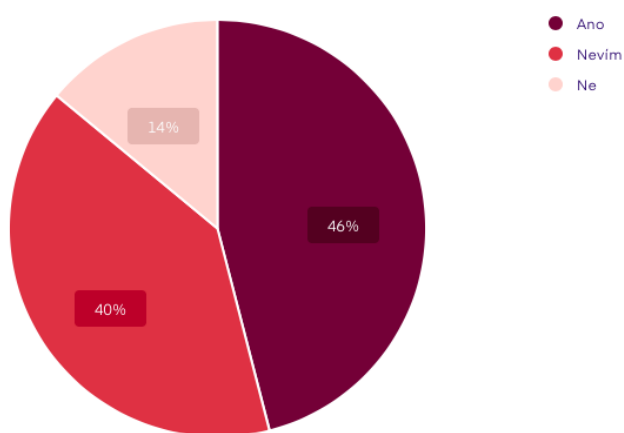

Obrázek 10 – Co Vás na naučných tabulích nejvíce zaujalo? (vlastní)

11. Otázka – Je na naučných tabulích dostatek informací?

Zde máme pozitivní výsledky, jelikož téměř půlka, a to 46 % je toho názoru, že je množství informací na tabulích dostatečné. Pouze 14 % návštěvníků se domnívá, že je nedostatečné a zbylých 40 % nemá na toto názor, ovšem zde můžeme opět řadit i návštěvníky, kteří tabule ani neviděli.

11. Je na naučných tabulích dostatek informací?

Obrázek 11 – Je na naučných tabulích dostatek informací? (vlastní)

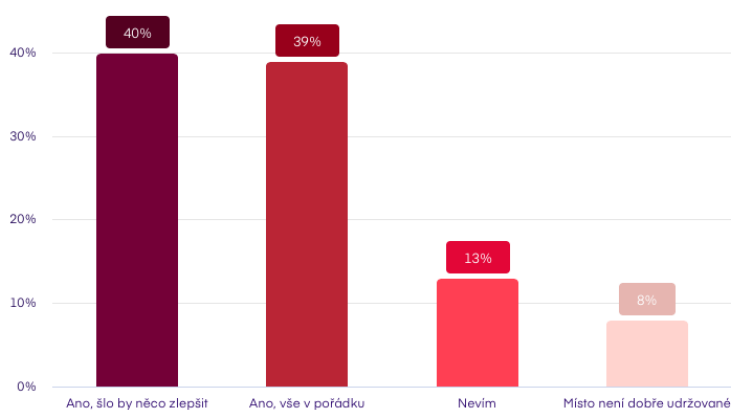
12. Otázka – Chyběly Vám nějaké informace na naučných tabulích? Případně jaké?

Tato otázka je opět otevřená a navazuje na předchozí jedenáctou otázku. V této otázce bylo úkolem zjistit, co by bylo případně vhodné na naučné tabule přidat. Většina odpovědí zde byla, že není třeba přidat nic, což vyplývá i z předchozí otázky ovšem mimo to se zde nejčastěji objevovaly odpovědi, že by zde lidé přidali více informací o historii této oblasti a jejich tradicích, více fotek a obrázků a v neposlední řadě interaktivní prvky.

13. Otázka – Přijde Vám místo dobře udržované?

Touto otázkou se vracíme z naučných tabulí opět k samotné naučné stezce a jejímu okolí. Odpovědi u této otázky jsou velice pozitivní, jelikož více jak tři čtvrtě respondentů odpovědělo, že je místo dobře udržované, celých 79 %. pouze 8 % si myslí, že místo není dobře udržované a zbylých 13 % nemá na tuto otázku názor.

13. Přijde Vám místo dobře udržované?

Obrázek 12 – Přijde Vám místo dobře udržované? (vlastní)

14. Otázka – Máte nějaké návrhy na změnu naučné trasy?

Poslední otevřená otázka, zaměřená na obecné návrhy na změnu naučné trasy, jelikož jak jsme viděli v 4–6 otázce je pro turisty občas těžké naučnou stezku vůbec najít. Zde největší procento odpovědí bylo značení. Že je značení nedostatečné, občas poškozené vnějšími vlivy, tudíž již nejde ani vidět, tím pádem si jich spousta lidí nevšimne a tím nechtěně sejdou z trasy.

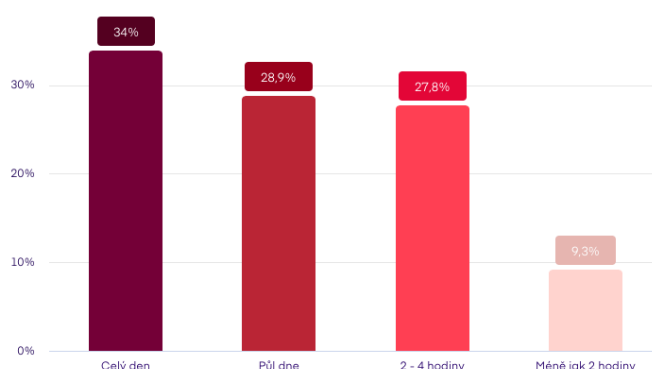
Mezi další návrhy patří upravení trasy tak, aby byla více uzavřená a s tím spojené vytvoření více okruhů, případně udělat alespoň jeden kratší, základní okruh, který ujde každý. Dále také vybudování odpočinkových míst a více odpadkových košů, aby se předešlo volně pohozeným odpadkům. Dále zde byli návrhy, že zde chybí aktivity pro děti.

V neposlední řadě by bylo vhodné vytvořit mapky, které by mohly napomoci při nedostatečném značení pro lepší orientaci v terénu.

15. Otázka – Jak dlouhá byla přibližně Vaše návštěva této oblasti?

Dále už jen informativní otázky. Patnáctá otázka se zaměřuje na to, kolik asi času trvá průměrnému návštěvníkovi obejít Žitkovou a okolí. Nejvíce odpovědí a to 33 % znělo, že zde stráví celý den, dále 28 % respondentů odpovědělo, že zde byli půl dne. 27 % zde strávilo akorát 2-4 hodiny a 9 % méně než 2 hodiny.

15. Jak dlouhá byla přibližně Vaše návštěva této oblasti?

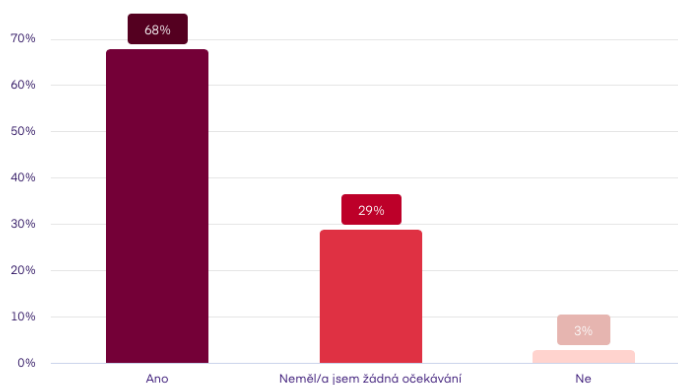

Obrázek 13 – Jak dlouhá byla přibližně Vaše návštěva této oblasti? (vlastní)

16. Otázka – Splnila návštěva Žitkové Vaše očekávání?

Další informativní otázka, kdy zde celých 68 % návštěvníků odpovědělo, že návštěva splnila jejich očekávání, pouhým 3 % respondentů očekávání se nesplnilo. A zbylých 29 % neměli žádná očekávání, když do této oblasti přijeli.

16. Splnila návštěva Žitkové Vaše očekávání?

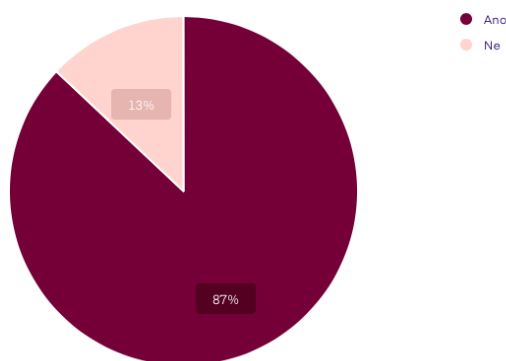

Obrázek 14 – Splnila návštěva Žitkové Vaše očekávání? (vlastní)

17. Otázka – Doporučil/a byste návštěvu této oblasti ostatním?

Tato otázka se zaměřuje na to, jestli by turisté, kteří tuto lokalitu navštívili, doporučili návštěvu i svým známým či blízkým, přičemž zde 87 % tuto oblast doporučuje a pouhých 13 % by tuto oblast nedoporučila.

17. Doporučil/a byste návštěvu této oblasti ostatním?

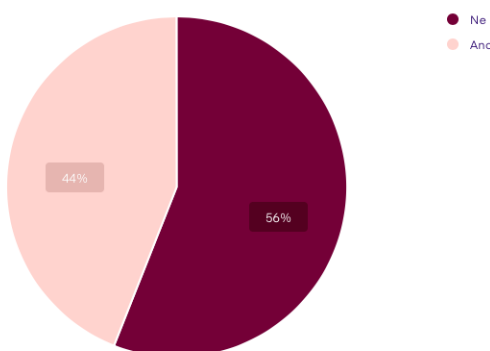

Obrázek 15 – Doporučil/a byste návštěvu této oblasti ostatním? (vlastní)

18. Otázka – Navštívil/a jste nebo plánujete navštívit informační centrum?

V poslední otázce z hlavní části dotazníku jde o to se informovat, zdali lidé vědí, že se zde nachází a zda navštíví informační centrum Žitková, které se zde nachází pouze krátce. U této otázky pouze 44 % návštěvníků informační centrum navštívilo a zbylých 56 % jej nenavštívilo.

18. Navštívil/a jste nebo plánujete navštívit informační centrum?

Obrázek 16 – Navštívil/a jste infocentrum (vlastní)

5.2 Řízený rozhovor

V této kapitole jsou rozepsány 3 rozhovory s obyvateli Žitkové.

5.2.1 Charakteristika respondentů

Vytvořila jsem dotazník se čtrnácti otázkami a vedla jsem rozhovor se třemi lidmi. S paní starostkou obce Žitkové, s paní z místního infocentra a s náhodným místním, kterého jsem také požádala o zodpovězení několika otázek.

5.2.2 Vyhodnocení

Paní starostka obce Žitkové

- Myslíte si, že zde jezdí příliš mnoho turistů?

„Ano, a myslím si, že korona tomu teď dost pomohla.“

- Co mělo podle Vás největší vliv na nárůst turismu?

„Původně to byla rozhodně kniha od paní Tučkové, to sem začali jezdit turisté, denně jste viděla třeba 2 zájezdové autobusy plné turistů. Dnes sem lidé jezdí hodně i na doporučení známých nebo prostě za přírodou.“

- Za jakým účelem sem turisté podle Vás jezdí nejvíce?

„Tak samozřejmě jak už jsem říkala, vidina Žitkovských bohyní je jeden z nejčastějších důvodů, ale jezdí sem i spousta lidí jen kvůli nádherné přírodě a spousta lidí se zde i vrací pravidelně, koupili si zde například chatu.“

- Jaký máte názor na chování turistů ve Vaší obci?

„Byla bych ráda, kdyby se někteří turisté uměli chovat, například když si dojí svačinky a dopijí pití, aby nevyhazovali obaly volně do přírody, máme v obci popelnice nebo odpadkové koše, takže by bylo vhodné, kdyby to vyhodili zde. Mimo to tak se zde často setkáváme s tím, že si tu turisté rozdělávají oheň ve volné přírodě.“

- Jaké jsou nejčastější problémy spojené s turisty?

„Podle mě jsou to ty již zmiňované odpadky, ale samozřejmě setkáváme se zde například i s tím, že si mi obyvatelé stěžují, že si je turisté fotí při pracích na svých polích nebo také že jim návštěvníci chodí po pozemcích, parkují jim před domy a podobně. Ani by nebyl tolik problém s tím parkováním, kdyby se slušně zeptali, ale pokud nemají ani tu slušnost se zeptat, tak místním nedělá problém vyběhnout z domu a poslat je odkud přišli.“

- Má obec Žitková jako taková co nabídnout?

„Obec jako taková podle mě nemá úplně co nabídnout, kvůli zvýšenému turismu jsme zde vybudovali akorát toto informační centrum, kde alespoň prodáváme sirupy a různé ručně dělané věci z regionu.“

- Mělo zvýšení turismu dopad na kvalitu života v obci?

„Tak, poprvé to byl určitě šok, když sem začaly jezdit právě ty zájezdové autobusy, nikdo nevěděl, co se děje, všichni se vyptávali na Žitkovské bohyně, až později začali postupně zjišťovat o co jde a dneska si myslím, že jsme si na to už tak nějak zvykli, a hlavně člověk s tím ani moc nenadělá.“

- Omezuje Vás v každodenním životě nárůst turismu?

„Ne“

- Zvýšil se výskyt volně pohozených odpadků?

„Ano, jak jsem zmiňovala již dříve, tohle je opravdu věčný problém, jenže se obávám, že úplně nemá řešení a je to na svědomí každého, jestli tu láhev od pití odhodí do přírody nebo ji teda chvíli ponese v batohu a vyhodí ji do koše.“

- Ovlivňuje turismus ekonomiku Vaší obce?

„Moc ne, dostáváme akorát něco málo za poplatky z ubytovacích kapacit, z chat, které jsou zde postaveny a z hotelu, ovšem ten je teď stejně zavřený kvůli pandemii, tudíž je to momentálně ještě o něco méně a samozřejmě něco málo z informačního centra.“

- Šla jste někdy po naučné stezce Moravské Kopanice?

„Ne“

- Co si myslíte o naučné stezce Moravské Kopanice?

„Myslím si, že vybudování stezky mělo velice pozitivní dopad na regulaci turismu. Nedávno bylo udělané nové značení a vytvořeny mapky se všemi okolními trasami. Mimo to zde ještě nově prochází i Cyrilometodějská trasa.“

- Pozorujete změny po vybudování naučné stezky?

„Ano, jak jsem již zmiňovala, i místní jsou více v klidu, když zde návštěvníci tolik nebloudí a nechodí jim pomalu až do baráku.“

- Máte nějaké návrhy na zlepšení regulace turismu?

„Ne, a nemyslím si ani, že by s tím šlo moc co dělat.“

Paní z informačního centra obce Žitkové

- Myslíte si, že zde jezdí příliš mnoho turistu?

„Ano, jezdí sem velká spousta turistů snad v každém ročním období. Tady před infocentrem není nikdy kde zaparkovat, jen co jedni přijedou, další zase odjedou.“

- Co mělo podle Vás největší vliv na nárůst turismu?

„Myslím si, že takový ten začátek, kdy sem začali jezdit velké skupiny turistů byl určitě po napsání knihy o Žitkovských bohyních, ovšem teď si myslím, že sem jezdí i za přírodou, jako po celé republice je teď více turistů.“

- Za jakým účelem sem turisté podle Vás jezdí nejvíce?

„Tak, lidé se sem chodí velmi často ptát, kudy dojdou k domu té a té bohyně, vyptávají se, jestli jsem nějakou z nich osobně znala a podobně, ale nemyslím si, že by to byl jediný důvod, proč sem jezdí.“

- Jaký máte názor na chování turistů ve Vaší obci?

„To asi nejde říct tak obecně, někteří se chovají slušně, jiní zase ne.“

- Jaké jsou nejčastější problémy spojené s turisty?

„Největším problémem budou asi odpadky, co tu ti turisté nechávají. Já se snažím vždycky alespoň po cestě z práce posbírat to, na co narazím, ale to víte, celou obec neprocházím.“

- Má obec Žitková jako taková co nabídnout?

„Asi ani ne, jak říkám, my tady nic nemáme, do napsání knihy se tu turista ani neukázal, co by tu taky viděl? Tak se tady vybuchovalo alespoň toto infocentrum, kde prodáváme produkty místních a lidí z blízkého okolí.“

- Mělo zvýšení turismu dopad na kvalitu života v obci?

„Myslím si, že určitě ano. Místní si pořád stěžují, jak je turisté obtěžují při pracích, jestli jim ukážou kudy se dostat právě do míst, kde žily bohyně a že se nechovají vůbec slušně. Asi už jsme si na to celkem zvykli, ale těžko říct, jestli si jde na něco takového úplně zvyknout.“

- Omezuje Vás v každodenním životě nárůst turismu?

„No mě konkrétně ne, já mám alespoň práci tady v infocentru a nijak mi to nevadí, ovšem nedá se to říct tady o každém. Ti místní, kterým jde například naučná stezka v blízkosti okolo jejich domů, od těch slýchávám asi největší stížnosti.“

- Zvýšil se výskyt volně pohozených odpadků?

„Ano, jak jsem říkala, toto je velký problém, ač se tu postavily nové koše, tak jsou věčně plné a návštěvníci si nadále pohazují odpadky volně po dědině.“

- Ovlivňuje turismus ekonomiku Vaší obce?

„Nemyslím si, možná tady z toho infocentra něco málo, ale nemyslím si, že by to nějak zásadně ovlivňovalo ekonomiku obce.“

- Šla jste někdy po naučné stezce?

„Kousek jsem šla, ale jen tady co máme na Žitkové, to víte, já ve svých letech tam kdesi na kopec, abych si přečetla tabuli, to jsem nešla.“

- Co si myslíte o naučné stezce Moravské Kopanice?

„Podle reakcí návštěvníků není dostatečně značená. Chybí nám mapky, občas dojdou, ale to se prodává tak rychle, že tu věčně nejsou, takže turisté bloudí. Nicméně, nedávno tu bylo značení upraveno a od té doby se situace značně zlepšila.“

- Pozorujete změny po vybudování naučné stezky?

„Myslím si, že naučná stezka pomohla alespoň v tom, že tu lidé tolik zmateně nepobíhají, samozřejmě, že se najdou i takoví, ale je jich podstatně méně.“

- Máte nějaké návrhy na zlepšení regulace turismu?

„Ne, možná kdybychom tu měli víc těch mapek, bylo by to lepší. Hlavně ta mapka není moc přehledná, jelikož tam je více tras dohromady.“

Náhodný obyvatel obce Žitkové

- Myslíte si, že zde jezdí příliš mnoho turistu?

„Jezdí, ale už to moc nevnímám.“

- Co mělo podle Vás největší vliv na nárůst turismu?

„Pravděpodobně ta knížka od Tučkové o bohyních, vzhledem k tomu, že se mě na ně mnoho lidí ptalo, ale teď to bude nejspíš důsledek covidové pandemie.“

- Za jakým účelem sem turisté podle Vás jezdí nejvíce?

„Řekl bych, že mimo ty Žitkovské bohyně a s tím spojené hledání mystiky a tajemna, tak za přírodou. Lidé z města si sem jezdí vyčistit hlavu, obdivovat přírodu.“

- Jaký máte názor na chování turistů ve Vaší obci?

„To asi nejde říct takhle obecně, někteří mají respekt, těch je ovšem méně, jiní se chovají, jako by jim to tu patřilo.“

- Jaké jsou nejčastější problémy spojené s turisty?

„Řekl bych, že overturismus, zahlcení místa, nerespektování místních a to, co sebou turismus nese běžně, odpadky, nějaké i hmotné škody a ztrácí se tu ten náš klid.“

- Má obec Žitková jako taková co nabídnout?

„Tak, určitě máme potenciál v ještě poměrně čisté přírodě, ovšem bylo by dobré turismus udržovat v nějaké rozumné míře, protože čím více lidí sem bude jezdit, tím více budou místo zabíjet.“

- Mělo zvýšení turismu dopad na kvalitu života v obci?

„Jak celý to ježdění turistů začalo, tak bych řekl, že to bylo nejhorší. Lidé se s tím nedokázali smířit, že jsme přišli o ten náš klid tady, ovšem teď už to nikdo tolik neřeší, protože nezbývalo nic než se s tím smířit.“

- Omezuje Vás v každodenním životě nárůst turismu?

„Mám několik sousedů tady co si v hospodě pravidelně stěžují, že jim návštěvníci parkují před domem, že jim chodí po zahradách a podobně, ale to je tady věčné téma. Nicméně mě konkrétně nijak neomezuje.“

- Zvýšil se výskyt volně pohozených odpadků?

„Řekl bych, že ano, ale to bude asi i tím, že odpadkové koše po dědině jsou věčně plné.“

- Ovlivňuje turismus ekonomiku Vaší obce?

„Nevím“

- Šla jste někdy po naučné stezce?

„Když přijely vnoučata, tak si to chtěly projít, tak jsme to šly, ale daleko jsme nedošli. Není to dobře značené. Hlavně jsou tu asi 3 barvy značení, že jde člověk chvíli po zelené, pak je z něčeho nic na modré, kdo se v tom má vyznat.“

- Co si myslíte o naučné stezce Moravské Kopanice?

„Jak jsem už říkal, mohla by být lépe značená, ale šel jsem to asi před pěti lety, tak je možné, že už je to zase jinak.“

- Pozorujete změny po vybudování naučné stezky?

„Řekl bych, že naučná stezka pomohla s odvedením turistů od našich domů, alespoň částečně, nepočítaje ty nadšence, kteří k vám přijdou, že chtějí nahlédnout do vašeho domu, to se pak člověk nestačí divit.“

- Máte nějaké návrhy na zlepšení regulace turismu?

„Nevím, možná jen to značení, dát lidem nějaké mapky nebo plánky, jinak mě asi nic nenapadá.“

5.3 Terénní průzkum

Vlastní terénní průzkum jsem prováděla celkem třikrát. Poprvé jsem do této oblasti přijela v polovině září, poté v dubnu a následně na začátku července.

Při prvním průzkumu jsem přijela autem na Žitkovou s tím, že jsem nevěděla kudy trasa vede a chtěla jsem se nastavit i na infocentru a zeptat se na nějaké informace a podívat se na nějaké materiály. Obešla jsem trasu okolo Žitkové, strávila jsem zde asi 5 hodin a značení bylo opravdu zmatečné. Mimo to, že tudy vedly 2 trasy, jedna po zelené a druhá po modré, nebylo zde napsané ani která je která. Když jsem se v infocentru ptala na mapku, bylo mi řečeno, že jim žádné už dlouho nepřišly.

Při druhé návštěvě Žitkové, v dubnu jsem šla tentokrát již ze Starého Hrozenkova, kde má trasa začínat. Už jen najít první naučnou tabuli odkud se začíná byl problém. Nicméně v informačním centru Starý Hrozenkov měli alespoň mapku. Ovšem mapka je příliš obsáhlá, je zde příliš mnoho tras, které se překrývají a není jasně značeno, která trasa je Okolo Hrozenka a která je trasa Moravské Kopanice. Ze Starého Hrozenkova až na Žitkovou, což je okolo 2 km jsem nenarazila snad na jediné značení kudy jít. Po příchodu na Žitkovou zde bylo ale najednou spousta značek, včetně nově udělaných cedulí se zákazy chození a ježdění

po louce, což mě mile překvapilo. Zde bylo už jasné, že se chodí po modré a dále nebyl již sebemenší problém.

Při poslední návštěvě jsem prošla poslední část trasy, Pod Žitkovským vrchem a zde nebyl žádný větší problém, značení nebylo úplně perfektní, ale alespoň se občas nějaká modrá značka objevila, na rozdíl od cesty ze Starého Hrozenkova. Za mě mi akorát nevyhovovalo, že téměř celá trasa prochází po klasické asfaltové cestě a projíždějí kolem vás auta, což může být nepříjemné obzvláště pro turisty s dětmi.

6 DISKUZE

Primárním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda naučná stezka Moravské Kopanice napomáhá k regulaci turismu v oblasti Žítkové a zda se na naučných tabulích nachází dostatek informací, které návštěvníky zajímají.

V praktické části bylo použito jak dotazníkové šetření zaměřené na návštěvníky této oblasti, tak rozhovory s místními obyvateli, aby se dalo porovnat, jak tuto problematiku vnímají obě strany.

Stěžejní otázka dotazníku byla určitě, zda šel daný návštěvník po naučné stezce Moravské Kopanice či nikoliv. Zde můžeme vidět, že polovina respondentů odpověděla, že ne. Předpokládáme ovšem, že největší vliv na to, jestli návštěvník po trase půjde nebo ne, má nedostatečné značení této oblasti. Je zde také problém s rozpořádáním celé trasy, jelikož trasa podle naučných tabulí začíná ve Starém Hrozenkově a končí v přírodní rezervaci Hutě, což pro člověka, který přijede autem a nechá ho na parkovišti v Hrozenkově není úplně příjemné, jelikož se zde pak musí ještě vrátit, a to je trasa poměrně dlouhá a terén je náročný. Mimo to, trasa obsahuje ještě 2 odbočky, což taky moc na atraktivitě nepřidá, když si návštěvník musí zajít ještě o 12 km víc. V porovnání s naučnou stezkou Okolo Hrozenka, která je sice o poznání delší, je to ovšem okruh, kdy skončíte na stejném místě, odkud jste začali a je taky lépe značený. Nicméně z odpovědí místních vyplývá, že i tak vybudování naučné stezky dopomohlo k regulaci turismu ve velké míře.

Zaměříme-li se na informační tabule, zde byly většinou odpovědi pozitivní. Ať už šlo o vzhled tabulí či informace na nich. Pokud šlo o doplnění, často se zde objevovala žádost o interaktivní prvky, či drobná aktivita pro děti s jakými se můžeme setkat na jiných naučných stezkách.

Bavíme-li se obecně o dopadech návštěvnosti na obec Žítkovou a na okolní krajinu v odpovědích od místních obyvatel vidíme, že největším problémem jsou zde nyní odpadky, ovšem to je bohužel už na svědomí jednotlivců, jelikož obec vystavěla po obci odpadní koše a víc se s tím obávám se dělat nedá.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou hlavní dopady turismu na obec Žitková a okolní krajinu. Dále bylo třeba zjistit, jestli naučná stezka, která zde byla vytvořena Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, dopomáhá k regulaci turismu v této oblasti a zda jsou na naučných tabulích poskytnuty veškeré potřebné informace.

První kapitola pojednávala o cestovním ruchu, o dopadech jak na sociální, tak i ekonomické poměry v těchto oblastech. Mimo to bylo také důležité zmínit dopady na životní prostředí a faktory, které mají vliv na nárůst turismu.

Dále bylo třeba vymezit si pojem udržitelný cestovní ruch, jelikož jde o velmi důležitý termín, který se snaží o vyvážené fungování mezi přírodou a návštěvníky daného území. Aby nedocházelo k poškozování krajiny a zároveň byl turistům poskytnut prožitek, který dané místo nabízí. V této kapitole byly dále rozebrány naučné stezky, a to jednak z pohledu regulace turismu a jednak jako prostředek interpretace dané destinace, což jsou nejvýznamnější funkce naučných tras.

Poslední kapitola teoretické části se zabývala Chráněnou krajinnou oblastí Bílé Karpaty. Konkrétněji obecnou charakteristikou tohoto území a přírodními poměry, mezi něž se řadí vodstvo, půdy, podnebí a pro Bílé Karpaty velmi významnou flóru a faunu, převážně proslulé karpatské louky, díky kterým je tato oblast evropsky velmi významná. V neposlední řadě zde byla zmíněna cenná území Bílých Karpat, a to maloplošné zvláště chráněné oblasti, přičemž mezi významnější například NPR Čertoryje, NPR Zahrady pod Hájem, NPR Javořina a NPR Porážky.

V úvodu praktické části byla nejdříve definována oblast, kterou se bakalářská práce zabývá. Bylo zde uvedeno, proč v této oblasti došlo k nárůstu turismu a jak se začal vysoký počet návštěvníků regulovat. Dále se tato kapitola zabývá již konkrétně naučnou stezkou Moravské Kopanice, která je pro tuto práci stěžejní.

V další části dochází již k samotnému výzkumu, složeného ze 3 částí, vlastního průzkumu dané oblasti a dotazníkového šetření mezi návštěvníky tohoto území a řízené rozhovory s místními obyvateli.

Z výsledků jsme zjistili, že je v obci velký problém s odpady, že se zde turisté chovají nevhodně jak k přírodě, tak i k obyvatelům obce. Fotí si obyvatele při pracích na poli, parkují jim před domy, volně v přírodě rozdělávají ohně a podobně.

Co se naučné stezky týče, mezi největší problémy v této oblasti patří nedostatečné značení podél celé trasy a nevhodné rozestavení naučných tabulí. Bylo by vhodné vytvořit mapku přímo naučné stezky Moravské Kopanice, které by mohly být k dispozici na různých stanovištích podél celé trasy. Pokud by nebylo možné zajistit mapky papírové, tak alespoň přidat ke každé tabuli například QR kód s mapkou virtuální.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Botanika, 2021. Cittadella [online]. Praha [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <http://www.cittadella.cz>

EAGLES, Paul F.J. a Stephen F. MCCOOL. Tourism in National Parks and Protected Areas: Planning and Management. United Kingdom: CABI, 2002. ISBN 0-85199-589-6.

EAGLES, Paul F. J., Stephen F. MCCOOL a Christopher D. HAYNES. Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management. Cambridge, United Kingdom: IUCN, 2002. ISBN 2-8317-0648-3.

Fauna, © 2021. Bilekarpaty.ochranaprirody [online]. Praha [cit. 2021-1-5]. Dostupné z: <https://bilekarpaty.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/fauna/>

Flóra, © 2021. Bilekarpaty.ochranaprirody [online]. Praha [cit. 2021-7-1]. Dostupné z: <https://bilekarpaty.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/flora/>

FRIEDL, Karel. Chráněná území v České republice. Praha: Informatorium, 1991. ISBN 80-853-6813-7.

HESKOVÁ, Marie. Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-716-8948-3.

Hydrologie, © 2021. Bilekarpaty.ochranaprirody [online]. AOPK ČR [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: <https://bilekarpaty.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/hydrologie/>

Chráněná krajinná oblast a biosférická rezervace Bílé Karpaty: Důvod ochrany, 2021. Vychodni-morava [online]. [cit. 2021-7-5]. Dostupné z: <https://www.vychodni-morava.cz/repositorynode/11839>

CHYTRÝ, Milan, Jiří DANIHELKA a Dana MICHALCOVÁ. Botanical Excursions in Moravia: Field Guide for the 58th IAVS Symposium. Brno: Munipress, 2015. ISBN 978-80-210-7862-8.

Informace o obci: Současnost, © 2015. Zitkova [online]. Žitková [cit. 2021-4-5]. Dostupné z: <https://www.zitkova.cz/soucasnost>

JANEK, Pavel. Interpretace kulturně historického dědictví pomocí mobilní aplikace. Brno, 2019. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Irena Loskotová, Ph.D.

JAROLÍMKOVÁ, Liběna. Atraktivita a produkty cestovního ruchu [online]. Praha: Libena Jarolimkova - University Books, 2017 [cit. 2021-7-4]. ISBN 978-80-906926-2-6. Dostupné z: <https://kcr.vse.cz/wp-content/uploads/page/319/Atraktivita-a-produkty-cestovn%C3%ADho-ruchu.pdf>

JONGEPIEROVÁ, Ivana. Louky Bílých Karpat: Grasslands of the White Carpathian Mountains. Veselí nad Moravou: ZO ČSOP Bílé Karpaty, 2008. ISBN 978-80-903-444-6-4.

Klima, © 2018. Cittadella [online]. Praha [cit. 2021-3-8]. Dostupné z: <http://www.cittadella.cz>

KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5189-3.

LEUNG, Yu-Fai, Anna SPENCELEY, Glen HVENEGAARD a Ralf BUCKLEY. Tourism and visitor management in protected areas: Guidelines for sustainability. Gland, Switzerland: IUCN, 2018. ISBN 978-2-8317-1898-9.

LOŽEK, Vojen. Zrcadlo minulosti: česká a slovenská krajina v kvartéru. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-095-9.

MEDEK, Michal et al., 2016. Naučné stezky: zpracování a hodnocení nepřímých interpretačních programů. Brno: Katedra environmentálních studií, Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8334-9.

MIČKOVÁ, Pavla. Ekoturismus jako udržitelná aktivita v CHKO Bílé Karpaty. Olomouc, 2009. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.

Národní přírodní rezervace Čertoryje, 2021. Nature.hyperlink [online]. [cit. 2021-3-5]. Dostupné z: https://nature.hyperlink.cz/Bile_Karpaty/Certoryje.htm

Národní přírodní rezervace Javořina, 2021. Nature.hyperlink [online]. [cit. 2021-3-5]. Dostupné z: <https://nature.hyperlink.cz/uh/Javorina.htm>

Národní přírodní rezervace Porážky, 2021. Nature.hyperlink [online]. [cit. 2021-1-5]. Dostupné z: <https://nature.hyperlink.cz/uh/Porazky.htm>

Národní přírodní rezervace Zahrady pod Hájem, 2021.
Nature.hyperlink [online]. [cit. 2021-3-5]. Dostupné z:
https://nature.hyperlink.cz/Bile_Karpaty/Zahrady.htm

PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. Ekonomika turismu: turismus České republiky. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3.

PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-006-1.

PIRO, Z. a J WOLFOVÁ. Zachování biodiverzity karpatských luk. Praha: FOA, Nadační fond pro ekologické zemědělství, 2008. ISBN 978-80-254-2795-8.

TRÁVNÍČEK, Jan a Jakub TROJAN. Cestovní ruch a udržitelný rozvoj. Brno: Vysoká škola obchodní a hotelová, 2012. ISBN 978-80-87300-21-3.

VALÍKOVÁ, Veronika, 2020. Návrh naučné stezky údolím Hodonínky. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Monika Šulc Michálková, Ph.D. et Ph.D. Zajímavosti Bílých Karpat: Maloplošná zvláště chráněná území, 2010. Veselí nad Moravou: Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EKSCM	Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje
CHKO	Chráněná krajinná oblast
NKP	Národní kulturní památka
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace
UNESCO	Organizace pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu (United Nations World Tourism Organization)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky CHKO Bílé Karpaty (Maloplošná zvláště chráněná území, 2021).	25
Obrázek 2 – Navštívil jste tuto oblast poprvé? (vlastní).....	33
Obrázek 3 – Jak jste se o oblasti Žitková dozvěděl/a? (vlastní)	34
Obrázek 4 – Šli jste po naučné stezce? (vlastní).....	35
Obrázek 5 – Je podle Vás naučná stezka dobře značená? (vlastní)	35
Obrázek 6 – Všimli jste si naučných tabulí? (vlastní)	36
Obrázek 7 – Je množství tabulí dostatečné? (vlastní).....	36
Obrázek 8 – Je podle Vás rozmístění tabulí ideální? (vlastní)	37
Obrázek 9 – Líbí se Vám zpracování naučných tabulí? (vlastní).....	38
Obrázek 10 – Co Vás na naučných tabulích nejvíce zaujalo? (vlastní).....	38
Obrázek 11 – Je na naučných tabulích dostatek informací? (vlastní).....	39
Obrázek 12 – Přijde Vám místo dobře udržované? (vlastní).....	40
Obrázek 13 – Jak dlouhá byla přibližně Vaše návštěva této oblasti? (vlastní).....	41
Obrázek 14 – Splnila návštěva Žitkové Vaše očekávání? (vlastní).....	41
Obrázek 15 – Doporučil/a byste návštěvu této oblasti ostatním? (vlastní).....	42
Obrázek 16 – Navštívil/a jste infocentrum (vlastní).....	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: DOTAZNÍK

Příloha P II: NAUČNÉ TABULE

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Návštěvnost v oblasti Žitková

Vážené respondentky, vážení respondenti,

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro Bakalářskou práci na téma, „Dopady návštěvnosti v cenných územích Bílých Karpat“.

Průzkum dále poslouží správě CHKO Bílé Karpaty k dalšímu případnému zdokonalení v této oblasti.

Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná.

Předem děkuji za spolupráci. Studentka fakulty logistiky a krizového řízení UTB v Uherském Hradišti.

1. Jaký byl důvod Vaší návštěvy?

2. Navštívil/a jste tuto oblast poprvé?

- a. Ano
- b. Ne

3. Šli jste po naučné stezce?

- a. Ano
- b. Ne

4. Je podle Vás naučná stezka dobře značená?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevšiml/a jsem si jí

5. Jak jste se o oblasti Žitková dozvěděl/a?
- a. Z románu
 - b. Z webových stránek
 - c. Z masmédií (TV, rozhlas)
 - d. Ze sociálních sítí
 - e. Z mého okolí (přátelé, kolegové, rodina,...)
 - f. jinde, uveďte prosím kde

6. Všiml/a jste si naučných tabulí?
- a. Ano
 - b. Ne
7. Co Vás na naučných tabulích nejvíce zaujalo?
- a. Vzhled
 - b. Obsah
 - c. Nezaujaly mě
 - d. Nečetl jsem je
8. Je množství naučných tabulí dostatečné?
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
9. Líbí se Vám zpracování naučných tabulí? (1-5)
- a. 1
 - b. 2
 - c. 3
 - d. 4
 - e. 5
10. Je podle Vás rozmístění naučných tabulí ideální?
- a. Ano
 - b. Ne

c. Nevím

11. Je na naučných tabulích dostatek informací?

a. Ano

b. Ne

c. Nevím

12. Chyběly Vám nějaké informace na naučných tabulích? Případně jaké?

a. Ne, dozvěděl/a jsem se vše, co jsem potřeboval/a

b. Ano, chtěl/a jsem se dozvědět více o:

13. Máte nějaké návrhy na změnu naučné stezky?

14. Jak dlouhá byla přibližně Vaše návštěva této oblasti?

15. Splnila návštěva Žitkové Vaše očekávání?

a. Ano

b. Ne

c. Neměl/a jsem žádná očekávání

16. Půjde Vám místo dobře udržované?

a. Vše v pořádku

b. Místo není dobře udržované

c. Nevím

17. Navštívil jste nebo plánujete navštívit informační centrum?

- a. Ano
- b. Ne

Otázky na respondenta

1. Pohlaví

- a. Žena
- b. Muž

2. Věk

- a. Méně jak 15
- b. 15 - 30
- c. 31 - 45
- d. 46 - 59
- e. 60 a více

3. Vzdělání

- a. Základní
- b. Odborná škola
- c. SŠ s maturitou
- d. VOŠ
- e. Vysoká škola

4. Prosím vyberte kraj Vašeho bydliště

- Hlavní město Praha
- Ústecký kraj
- Jihomoravský kraj
- Středočeský kraj
- Liberecký kraj
- Olomoucký kraj
- Jihočeský kraj
- Královéhradecký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Plzeňský kraj
- Pardubický kraj
- Zlínský kraj
- Karlovarský kraj
- Kraj Vysočina

5. Jak často vyrážíte na výlety po ČR?

- a. Skoro každý víkend
- b. Alespoň 1x měsíčně
- c. Alespoň 1x do půl roku

d. Méně často

3 NAUČNÁ STEZKA MORAVSKÉ KOPANICE

PESTROST KRAJINY

Žitkov krajina je jedinečná svou řadou zvláštností. Území tvoří zhruba 200 hektarů zemědělské půdy, která je rozdělena na několik částí. Vzhledem k tomu, že se jedná o zemědělské území, je zde velmi málo stromů a keřů. Území je tvořeno především travnatými loukami a pastviny. Vzhledem k tomu, že se jedná o zemědělské území, je zde velmi málo stromů a keřů. Území je tvořeno především travnatými loukami a pastviny.

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

4 NAUČNÁ STEZKA MORAVSKÉ KOPANICE

ŽITKOVÁ

Různorodá kopanická obec Žitková vznikla někdy na přelomu 17. a 18. století, v návaznosti na státní osídlení v okolí starobylého Hrochova. Místní vlna osídlení přišla z východu, ale národnostní osídlení v podhůří Moravské kotliny bylo již přítomno. Až později byla vlnou osídlení zastavena v místní části osady.

Žitkov krajina je jedinečná svou řadou zvláštností. Území tvoří zhruba 200 hektarů zemědělské půdy, která je rozdělena na několik částí. Vzhledem k tomu, že se jedná o zemědělské území, je zde velmi málo stromů a keřů. Území je tvořeno především travnatými loukami a pastviny. Vzhledem k tomu, že se jedná o zemědělské území, je zde velmi málo stromů a keřů. Území je tvořeno především travnatými loukami a pastviny.

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

4a NAUČNÁ STEZKA MORAVSKÉ KOPANICE

AGENCIURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

HORENKA CHABOVÁ

ČESKÉ REPUBLIKY

Společný moravský Repaničarík

4b NAUČNÁ STEZKA MORAVSKÉ KOPANICE

AGENCIURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

